

VIRKSOMHETSRAPPORT **2009**

DETTE ER NORFUND

Norfund - Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland - ble opprettet av Stortinget i 1997. Norfund har til formål å medvirke med egenkapital og annen risikokapital, samt yte lån og stille garantier til utvikling av bærekraftig næringsvirksomhet i utviklingsland. Hensikten er å etablere levedyktig, lønnsom virksomhet som ellers ikke ville blitt igangsatt som følge av høy risiko. Gjennom investeringer i lønnsomme bedrifter og overføring av kunnskap og teknologi, bidrar Norfund til fattigdomsreduksjon og økonomisk utvikling i fattige land. Norfund investerer alltid med partnere, norske eller utenlandske.

Norfund er et særlovsselskap eid av staten ved Utenriksdepartementet, og Erik Solheim er konstitusjonelt ansvarlig statsråd. Virksomheten skal utøves i samsvar med grunnleggende prinsipper for norsk utviklingspolitikk. Styret oppnevnes av Kongen i statsråd.

Norfund og våre internasjonale søsterorganisasjoner er kjent som Development Finance Institutions (DFIer). Norfund tilføres kapital over bistandsbudsjettet og er det viktigste norske virkemiddelet for å bekjempe fattigdom ved å fremme bærekraftig økonomisk vekst.

En velfungerende privat sektor og tilgang til risikokapital er viktige forutsetninger for at utviklingsland skal utvikle sine økonomier og bli integrert i verdensøkonomien på best mulig måte.

Geografisk er sørlige Afrika og Øst-Afrika Norfunds hovedsatsingsområder, og Norfund har kontorer i Nairobi og Johannesburg. I tillegg fokuserer Norfund på enkelte land i Sørøst-Asia og Mellom-Amerika, og har et regionkontor i San José.

TABELL 1: NØKKELTALL NORFUND

	2009	2008	2007	2006
Avtalefestede investeringer (mill kr)	5 264	4 798	3 669	2 782
Antall investeringer	81	69	60	54
Nye investeringsavtaler (mill kr)	944	1 376	1 177	1 003
Andel nye investeringer i minst utviklede land	36 %	43 %	12 %	15 %
Avkastning investerte midler (IRR)	4 %	21 %	17 %	24 %
Gjennomsnittlig avkastning (IRR) siden oppstart	11 %			
Resultat i investeringsvaluta (mill kr)	262	238	264	42
Kapital tilført fra eier (mill kr)	585	485	485	495
Bokført egenkapital (mill kr)	5 871	5 302	3 919	3 299
Antall ansatte i Norfund	41	40	35	31
Antall ansatte i virksomheter Norfund har investert i	148 000	158 000	147 000	96 000

INNHold

NORFUND I VERDEN

Forord: Gode investeringsmuligheter – tross finanskrisen	2
Viktige hendelser i 2009	4
Casestudier	6
Et makroøkonomisk overblikk – Afrika i 2009	8

NORFUND SOM UTVIKLINGSINVESTOR **12**

Mandat	12
Strategi	12
Ansvalig investor	12

NORFUNDs INVESTERINGSPORTEFØLJE **16**

NORFUNDs REGNSKAPSRISULTAT **20**

INVESTERINGSOMRÅDENE **22**

Finansinstitusjoner – øker omfanget av grunnleggende finansielle tjenester til bedrifter og individer	23
SMB-fond – en kanal for å nå ut til små og mellomstore bedrifter	26
Fornybar energi – grunnlaget for forbedrede livsvilkår	30
Industrielle partnerskap – investeringer med spesielt store utviklingseffekter	33

ØVRIG AKTIVITET **37**

NORFUNDs ORGANER OG OMGIVELSER **38**

Norfunds styre i 2009	38
Norfunds organisasjon	40
Relasjonskart	41
Kommunikasjon	42
Definisjoner og forkortelser	44

GODE INVESTERINGSMULIGHETER – TROSS FINANSKRISE

Finanskrisen i 2008 ble fulgt av et globalt økonomisk tilbakeslag i 2009.

Imidlertid var tilbakeslaget svakere for fattige land enn for OECD-landene.

Tidligere førte

konjunkturedganger i OECD alltid til en enda sterkere nedgang i Afrika. I 2009 var det motsatt: Veksten i Afrika gikk ned, men var fortsatt klart høyere enn i rike land.

Årsakene til dette er flere, ikke minst at mange fattige land er svakt integrert i det globale finanssystemet og at Kinas og Indias etterspørsel etter råvarer fortsatt er sterk. Også utenlandsinvesteringene falt, men i mindre grad enn fryktet, blant annet fordi DFler som Norfund fortsatte å investere i de fattigste landene. I vanskelige tider er det behov for investorer som kan tenke langsiktig og har evne og vilje til å bære risiko.

Samlet investerte Norfund og våre europeiske søsterfond 38 milliarder kroner i 2009. Våre mandat tilsier at vi skal være addisjonelle til det som ellers ville skjedd i markedet. Det vil si at vi bidrar til flere og bedre investeringer i utviklingsland fordi vi er villige til å påta oss mer risiko og kostnader enn de fleste private investorer. I tillegg prioriterer vi prosjekter med stor utviklingseffekt, og styrker utviklingseffektene gjennom aktivt eierskap og støtte til utvikling av bedriftene. Vi er

også katalytiske ved at vi gjennom å demonstrere at det er mulig å gjøre lønnsomme investeringer, tiltrekker flere private investorer og deres kompetanse.

I 2009 inngikk Norfund nye investeringsavtaler for nesten én milliard kroner. Av dette var hele 78 prosent i Afrika sør for Sahara, og 36 prosent i verdens minst utviklede land (MUL). Den dempede økonomiske veksten i våre investeringsland reduserte imidlertid lønnsomheten i næringslivet. Dette hadde innvirkning på porteføljens avkastning, som var på 4 prosent i 2009. Gjennomsnittlig avkastning siden oppstart er 11 prosent.

Norfund hadde i året som gikk to hovedbudskap: De økonomiske vekstutsiktene i mange fattige land i og utenfor Afrika er mye bedre enn mange er klar over, og vår portefølje og andre investorers porteføljer har over mange år vist at det er mulig å investere lønnsomt i disse regionene. Disse budskapene har overlevd finanskrisen og den globale konjunkturedgangen.

Selv er vi spesielt stolte av pionerarbeidet med å skape instrumenter for å styrke veksten i små- og mellomstore bedrifter (SMBer) i Afrika. Årets høydepunkter omfattet blant annet etablering av to nye fond; FIPA, det første aktive eierfondet i Angola, og Fanisi, det første venturefondet i Øst-Afrika. Begge fondene er nyskapinger i sine markeder. Norfund har vært med på å etablere dem, ansatt forvaltere og brukt betydelige ressurser

på å reise kapital og sikre juridiske rammevilkår. Til sammen vil disse fondene tilføre omtrent 400 millioner kroner til SMBer.

På energiområdet lyktes vi i 2009 å etablere SN Power AfriCA, et selskap med formål å bygge ut fornybar energi i Afrika og Mellom-Amerika. Foruten SN Power Invest AS (SN Power), med Statkraft som majoritetseier, er også TrønderEnergi og BKK med som eiere. Det er nå etablert en egen administrasjon til å drive selskapet, og ambisjonene er store for utbygging av fornybar energi. I tillegg ble småkraftverket Bugoye i Uganda satt i drift. Kraftverket er lite i norsk målestokk, men gir et vesentlig bidrag til energiforsyningen i Uganda. Her er TrønderEnergi med på eiersiden. Et annet høydepunkt i 2009 var produktionsstart ved SN Powers første vindmøllepark, Totoral i Chile.

2009 har likevel ikke vært et udelt godt år for Norfund. Det er dessverre innrapportert hele 15 dødsfall i Norfunds investeringsportefølje, hovedsakelig ulykker i forbindelse med drift av maskiner og trafikkulykker. SN Powers vannkraftprosjekt Allain Duhangan i India var spesielt utfordrende i forhold til arbeidernes helse og sikkerhet. Etter granskinger, omorganisering, omfattende opplæring og andre forbedringstiltak, har antall hendelser gått vesentlig ned. Likevel skjedde det beklageligvis en dødsulykke i mars 2010.

Norfunds mandat er å bidra med kapital og kompetanseoverføring til fattige land. Like viktig er det å begrense de store ulovlige kapitalstrømmene som går ut fra fattige land. Oversjøiske finanssentra (OFS), eller såkalte skatteparadis, blir brukt for å skjule slike strømmer og for å unndra skatt. Norfund har i samarbeid med Utenriksdepartementet arbeidet aktivt for å skape økt innsyn i internasjonale kapitalstrømmer gjennom OFS og etablere felles kjørerregler for når og hvordan DFlene kan bruke slike jurisdiksjoner. På kort sikt avstår Norfund fra å bruke OFS utenfor OECD som Norge

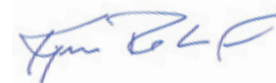
ikke har skatte- og informasjonsutvekslingsavtaler med. I fond hvor Norfund har vært i førersetet for etableringen, er jurisdiksjonen flyttet til OECD. De praktiske konsekvensene av begrensninger i bruk av OFS, har medført at Norfund i mindre grad enn planlagt har gjort fondsinvesteringer i Afrika og i større grad gitt lån.

Norfund er etter 13 års drift et modent investeringsfond. Vi investerer i dag dobbelt så mye som Norfund tilføres av ny kapital fra staten hvert år. Likevel er kapital en effektiv begrensning på

omfanget av virksomheten, og vi må dessverre si nei til gode norske prosjekter, blant annet innen fornybar energi. Ser vi fremover vil arbeidet rettes mot å mobilisere mer privat kapital til alle delene av virksomheten. Skal de fattigste utviklingslandene lykkes i kampen mot fattigdom trenger de langt flere lønnsomme investeringer. Det er vår oppgave å bidra til det.

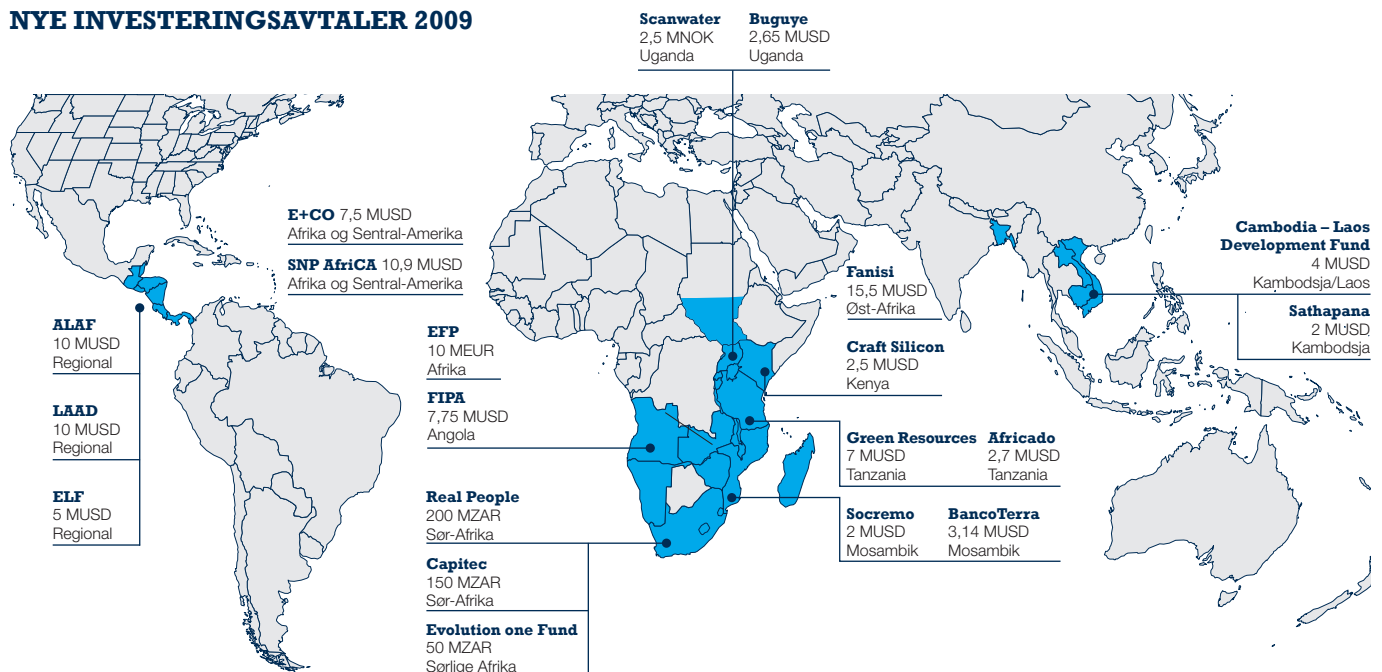
God lesning!

Kjell Roland

Administrerende direktør

NYE INVESTERINGSAVTALER 2009

VIKTIGE HENDELSER I 2009

JANUAR	FEBRUAR	MARS
<ul style="list-style-type: none"> Ny eierstruktur i SN Power. Norfund reduserer sin eierandel fra 50 til 40 prosent. SN Power AfriCA etableres for å forsterke satsingen på investeringer i fornybar energi i Afrika og Mellom-Amerika. Ved etablering har Norfund en eierandel på 49 prosent og SN Power 51 prosent. Stortinget legger frem Stortingsmelding nr. 10: "Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi" om god selskapsstyring og utviklingspolitikk. 	<ul style="list-style-type: none"> Norfund tar initiativ til en ny arbeidsgruppe i EDFI for å gjennomgå investeringer til utviklingsland som går gjennom OFS. Norfund foreslår for Finansdepartementet å opprette og forvalte et fond på 10 milliarder kroner for investeringer i utviklingsland. Kapitalen skal komme fra Statens Pensjonsfond - Utland. 	<ul style="list-style-type: none"> Norfund legger frem et sterkt resultat for 2008 på 233 millioner kroner i investeringsvaluta og en avkastning på 21 prosent. Tre tragiske dødsfall i SN Power i India. Nye sikkerhetsrutiner og regler innføres. Norfund skriver under en låneavtale med Capitec Bank i Sør-Afrika for et lån på opptil 100 millioner rand (75 millioner kroner). Capitec retter seg mot den delen av befolkningen som tradisjonelt ikke har hatt tilgang til finanstjenester.
JULI	OKTOBER	
<ul style="list-style-type: none"> Norfund flytter til nye lokaler på Aker Brygge i Oslo. 	<ul style="list-style-type: none"> Åpning av Bugoye i Uganda, et vannkraftverk nord i Uganda eid av Norfund og Trønder Energi. Bugoye har en strømproduksjon som tilsvarer syv prosent av elektrisitetssalget i Uganda. Norfund forplikter seg til å investere 4 millioner dollar i Cambodia-Laos Development Fund, et fond rettet mot SMBer i Laos og Kambodsja. 	

APRIL	MAI	JUNI
<ul style="list-style-type: none"> Stortingets utenrikskomité og finanskomité slutter seg til Norfunds forslag om at 10 milliarder kroner av Statens Pensjonsfond – Utland bør investeres i utviklingsland, og ber regjeringen utrede hvordan dette kan gjøres. 	<ul style="list-style-type: none"> Norfund forplikter seg til å investere 10 millioner euro i European Financing Partners, en ordning for samfinansiering av prosjekter sammen med de andre europeiske DFlene. 	<ul style="list-style-type: none"> Kapitalfluktutvalget legger frem en rapport med forslag til retningslinjer for Norfund når det gjelder bruk av OFS. Norfund signerer en låneavtale med Green Resources på 7 millioner dollar. Selskapet driver skogplantasjer og sagbruk i Mosambik, Sudan, Tanzania og Uganda. Norfund inngår en investeringsavtale på 5 millioner dollar i Emergency Liquidity Facility, et fond som skal yte nødvendig likviditet til mikrofinansinstitusjoner i Latin-Amerika i kjølvannet av finanskrisen. Norfund forplikter seg til å investere 10 millioner dollar i en oppfølgingsinvestering i Aureos Latin America Fund, et fond som investerer i SMBer i Latin-Amerika.
DESEMBER		
<ul style="list-style-type: none"> Norfund oppretter Øst-Afrikas første venturefond, Fanisi. Fondet er på 40 millioner dollar, hvorav Norfund har forpliktet seg for 15 millioner dollar. Norfund etablerer FIPA, det første aktive eierfondet for SMBer i Angola. Fondet er på 28 millioner dollar, og Norfund har forpliktet seg for 7,5 millioner dollar. Norfund inngår en investeringsavtale på 7,5 millioner dollar i E+Co, som tilbyr lån, egenkapital og støtte til forretningsutvikling for små- og mellomstore entreprenører innen ren energi i Afrika og Sentral-Amerika. 	<ul style="list-style-type: none"> Norfund forplikter seg til å investere 2,7 millioner dollar i Tanzanias første avokadoplantasje, Africado Limited. Norfund inngår en investeringsavtale på 50 millioner rand (35 millioner kroner) i Evolution One Fund, et fond som spesialiserte seg på investeringer i SMBer innen miljøteknologi og ren energi i det sørlige Afrika. 	<ul style="list-style-type: none"> Norfund forplikter seg til å investere 200 millioner rand (150 millioner kroner) i egenkapital og lån i Real People, som tilbyr kreditt til små bedrifter og enkeltindivider i det sørlige Afrika. Norfunds eierandel er på 8,7 prosent. Norfund signerer en avtale på opptil 4 millioner dollar for å kjøpe en betydelig eierandel i SOCREMO, en finansinstitusjon i Mosambik som er aktiv i mikrofinans og gir lån til små bedrifter. Ved utgangen av 2009 har Norfund 5,3 milliarder kroner i avtalefestede investeringer.

PIONERARBEID PÅ FOND RETTET MOT OPPSTART- OG TIDLIGFASEBEDRIFTER I AFRIKA

FANISI

Fanisi betyr "velstand" på Swahili og er navnet på det første venturekapitalfondet i Øst-Afrika. Fondet er rettet mot investeringer i Kenya, Rwanda, Tanzania og Uganda. Norfund står bak fondet og har jobbet med etableringen siden 2007. Tilgang på risikokapital til nye bedrifter er avgjørende for å få vekst i privat sektor. Ved hjelp av risikokapital skal Fanisi etablere partnerskap med og investere i oppstartsbedrifter, tidligfasebedrifter og SMBer med stort vekstpotensial. I tillegg til å eie 50 prosent av forvaltnings-selskapet, er Norfund Fanisis største investor med en investering på 15 millioner dollar. Verdensbankens IFC, franske Proparco og finske Finnfund er medinvestorer, og Soros Foundation har også nylig vedtatt å investere i fondet. Totalt tar Fanisi sikte på å forvalte 50 millioner dollar.

Mangel på kapital

SMBer, og i enda større grad oppstarts-bedrifter, er sjelden på kundelisten til tradisjonelle finansinstitusjoner, og har vanskeligheter med å få langsiktig finansiering. Det er ofte konkurranse om å finansiere de store, etablerte selskapene, mens finansiering av nye idéer, forretnings-modeller og tjenester vurderes som for risikofylt. Norfunds arbeid med Fanisi springer ut fra et ønske om å styrke de lokale kapitalmarkedenes evne til å ta risiko og å sikre finansiering til et markeds-segment som lenge har vært ignorert.

Profesjonalisere småbedrifter

Fanisi vil foreta egenkapitalinvesteringer på 0,5 - 3 millioner dollar med sikte på å ta en aktiv rolle i bedriftene, profesjonalisere dem og gjøre dem i stand til å vokse. Dette vil innebære styrearbeid, og kan i tillegg omfatte strategisk rådgiving, ledertrening, nye regnskapssystemer eller forbedrede HMS-standarder. Utover investeringskapital kan Fanisi også bistå bedriftene med tilskudd til interne kapasitets- og utviklings-prosjekter. Forvaltningsteamet har bred erfaring fra vellykket entreprenørskap, operativ ledelse og investeringsvirksomhet, samt et utstrakt nettverk i regionen. Lederen av Fanisi, Ayisi Makatiani, har tidligere blant annet etablert, ledet og solgt Africa Online – et svært suksessfullt telekommunikasjonsselskap.

En vellykket første investering

Norfund foretok i mai 2009 en egenkapitalinvestering på vegne av Fanisi i programvare- og supportselskapet Craft Silicon på 2,5 millioner dollar. Investeringen vil bli solgt til Fanisi i løpet av 2010. Craft Silicon er en pioner innen utvikling og drift av programvareløsninger for banker og mikrofinansinstitusjoner. De leverer også løsninger for elektronisk betaling og mobilbank. Mobilbank gjør kundene i stand til å ordne mange typer transaksjoner via mobilen og er en spesielt viktig og nyttig tjeneste i fattige strøk. Det betyr at folk kan bruke mobiltelefonen til for eksempel å betale regninger, overføre penger til familien og

gjøre innkjøp, selv når de er langt unna nærmeste bank eller PC. Ved å slippe å bruke kontanter er de også mindre utsatt for ran. Craft Silicon har bygget opp en solid produktserie, og selskapets løsninger er nå i bruk i 38 land med mer enn 120 banker og mikrofinansinstitusjoner som kunder. Selskapet har 160 ansatte, de fleste ansatt som programmerere i Kenya, i tillegg til ansatte i et datterselskap i Bangalore i India. Foruten å skape arbeidsplasser og levere nyttige tjenester, forventes det at Craft Silicon vil bidra til å utvikle viktig teknologikunnskap i Øst-Afrika.

Status

Et team på 7 personer er på plass i Nairobi og jobber aktivt med en rekke interessante investeringsmuligheter. Fondets investorer har forpliktet seg til å investere 40 millioner dollar.

INNOVATIV BRUK AV KASSAVA I ET NYETABLERT JORDBRUKSPROSJEKT I SWAZILAND

CASQUIP

Norfund har investert i Casquip, et kombinert jordbruks- og industriprosjekt i Swaziland. Swaziland ligger klemt mellom Sør-Afrika og Mosambik, og er et av de aller minste landene i det sørlige Afrika. I følge Verdensbanken har Swaziland lavest forventet levealder i verden med bare 31 år, og høyest HIV-rate med 32,4 prosent av den voksne befolkningen smittet. Landet har 1,2 millioner innbyggere, og 28 prosent av arbeidsstyrken er arbeidsledig. Investeringen i Casquip forventes å ha store utviklingseffekter.

Innovativ bruk av Kassava

Kassava er en rotfrukt som først og fremst er kjent som et alternativ til poteter og grønnsaker. Casquip utvinner stivelse fra kassavaroten for anvendelse innen papir- og matindustrien, hovedsaklig som eksportvare til Sør-Afrika. Stivelsen fra kassavaroten holder høy kvalitet og er derfor konkurransedyktig i forhold til andre stivelsesprodukter. Norfund har investert nærmere 30 millioner kroner i egenkapital og lån i selskapet. Den totale investeringen er på ca 100 millioner kroner (130 millioner rand).

Teknologioverføring

Det sørlige Afrika har tidligere produsert kassava i begrenset omfang, og hittil har kassavastivelse for industri- og matproduksjon stort sett blitt importert

fra Asia. Casquip vil gi Swaziland et kvalitetsprodukt som vil øke eksportinntektene, redusere importen og skape arbeidsplasser. Fabrikken som produserer stivelse er toppmoderne og et viktig eksempel på teknologioverføring til Swaziland. I tillegg vil fabrikken innebære en betydelig kompetanseoppbygging gjennom hele verdikjeden, fra råvarehåndtering, produksjon, planlegging, vedlikehold, logistikk, personaladministrasjon og økonomistyring, i et område med svært begrenset industrivirksomhet og sysselsetting.

Demonstrasjonseffekt

Casquip eier en større landbrukseiendom på omtrent 13 000 mål. Siden oppstarten i desember 2008 er nesten halvparten ryddet for skog og buskvekster, kassava er plantet og fabrikken satt opp. Selskapet skal etter planen være selvforsynt med råmateriale, men fabrikken har kapasitet til å prosessere et større volum enn det som kan høstes på gården. Casquip planlegger derfor å inngå avtaler med selvstendige bønder i området om dyrking av kassava. Prosjektet vil bidra til å etablere kassava for industrielt bruk i Swaziland. Landbruksvirksomhet som øker verdiskapingen gjennom en industriell prosess har høy utviklingseffekt fordi foredlede produkter kan selges til langt høyere priser enn råvarer, og samtidig bane vei mot et mer industrialisert samfunn.

Status

I januar 2010, litt over ett år etter oppstart, ble den første avlingen med kassavarøtter høstet og stivelse produsert. Første levering av ferdig stivelse ble foretatt i februar. Stivelsen er av høy kvalitet og produktet er blitt godt mottatt i markedet. Veksttiden er noe lenger enn antatt, men avlingen var god. Det er nå etablert en organisasjon på 280 ansatte. Antall ansatte vil øke betydelig etter hvert som man nærmer seg full produksjon.

ET MAKROØKONOMISK OVERBLIKK

– AFRIKA I 2009

Karakteristikkene av Afrika i nyhetsbildet er ofte dominert av negative nyheter. I det norske mediebildet har den sterke økonomiske veksten mange av de afrikanske landene har hatt det siste tiåret nesten forsvunnet. Fordommene om Afrika gjør at norsk og internasjonalt næringsliv ikke ser forretningsmulighetene på dette kontinentet. Selv om det er en viss sannhet i stereotypene, og selv om Afrika fortsatt har en rekke land som er på bunnen av globale rangeringer på alt fra levestandard til korrupsjon, så er det enorme forskjeller mellom landene. Afrika er ikke "Afrika", men 53 forskjellige land.

Raskest voksende økonomier

Det siste tiåret har Afrika hatt noen av de raskest voksende økonomiene i verden. Land som Uganda, Mosambik, Etiopia, Rwanda og Tanzania er noen av de fremste eksemplene. Ingen av disse er oljedrevne økonomier, slik som Angola og Nigeria. For bare få år siden sa man at Afrika sør for Sahara var helt avhengig av Sør-Afrika som motor i den regionale økonomien – et land som står for over en fjerdedel av totalt bruttonasjonalprodukt (BNP) sør for Sahara. I dag vokser mange av landene i Afrika sør for Sahara videre selv om de tradisjonelt sterke økonomiene som Sør-Afrika og Kenya sliter (se figur 1).

Fra 2002 og frem til effektene av finanskrisen slo til i 2009, opplevde Afrika sør for Sahara den høyeste veksten i BNP regionen har hatt på over 30 år. Den

årlige vekstraten var i snitt på rundt 6,5 prosent. Vekstperioden skiller seg også ut ved å ha involvert mange flere land og ved å ha vart lengre enn tidligere gode perioder. Veksten kom samtidig som utenlandske direkte investeringer (foreign direct investment - FDI) økte kraftig.

Færre konflikter og økt politisk stabilitet

Den lange og brede veksten har mange årsaker, ikke minst færre konflikter og økt politisk stabilitet. Dessuten har mange afrikanske land ført en fornuftig makroøkonomisk politikk med god balanse i offentlig økonomi, så god at mange land hadde mulighet til å føre en motsyklisk politikk da effektene av finanskrisen traff Afrika i 2009. Viktige makroøkonomiske indikatorer som utenlandsgjeld, handelsbalanse og valutaeserver har bedret seg betydelig det siste tiåret for Afrika sett under ett. I tillegg har den råvaredominerte eksportstrukturen nytt godt av høye råvarepriser og stor etterspørsel fra land i sterk vekst som Kina, India og Brasil. Kineserne investerer også stort i afrikansk infrastruktur. Tilgangen på kapital som følge av lave renter og økt risikovilje har også vært bedre enn på lenge, og utenlandske investorer har diversifisert sine porteføljer inn i nye markeder som Afrika.

Betydningen av et privat næringsliv

Mange afrikanske land har etter hvert forstått at kampen ut av fattigdommen går gjennom lønnsomme bedrifter og

investeringer fra utlandet, samtidig som det er avgjørende å legge til rette for innenlandsk sparing og et lokalt næringsliv. For femten år siden var næringslivet i Afrika dominert av det offentlige. I dag tar privat sektor stadig mer over, slik det også skjedde i Asia og i mange andre regioner som siden har opplevd kraftig vekst. En begrensning er imidlertid mangel på risikokapital og kompetanse, som gjør det vanskelig å utvikle lønnsomme bedrifter. Inntoget av aktive eierfond som investerer kapital og kompetanse i bedrifter som ikke er børsnoterte, har derfor vært en viktig suksessfaktor. Fondene hjelper bedriftene med å vokse og å utvikle seg. Dette er en investeringsform Norfund satser sterkt på. Norfund investerer egenkapital i aktive eierfond som retter seg mot SMBer som trenger vekstkraft og ekspertise. 27 prosent av Norfunds nye investeringer i 2009 var i slike investeringsfond.

Finanskrisen

Den globale finanskrisen hadde begrenset innvirkning på økonomiene i Afrika sør for Sahara i 2009. Bortsett fra Sør-Afrika er finanssektoren lite utbygd i Afrika, og banksektoren er dominert av lokale aktører som henter inn kapital uavhengig av det internasjonale kapitalmarkedet. Landene ble derfor i stor grad skjernet for direkte effekter av den finansielle krisen. Afrika ble imidlertid rammet gjennom den påfølgende krisen i realøkonomien.

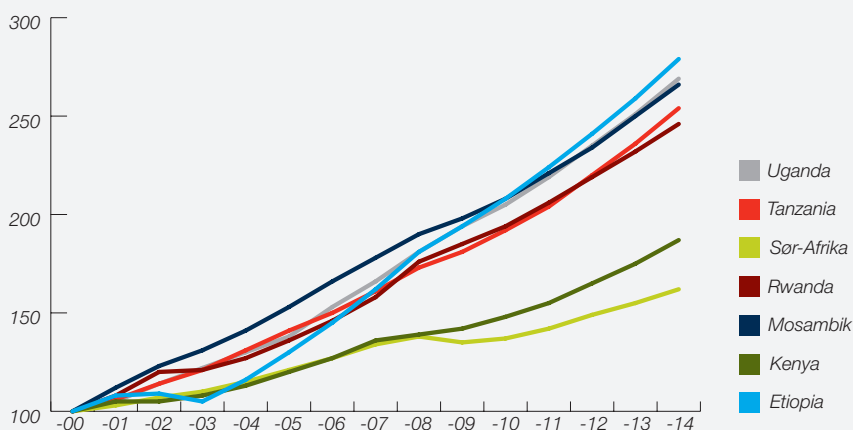
Sett under ett er Afrika sør for Sahara dominert av råvareeksport. Fallende råvarepriser som følge av en svekket global vekst rammet spesielt råvare-dominerte land. Oljeeksportører og mellominntektsland ble truffet hardere – i hvert fall i første omgang – enn lavinntektsland, som er mindre integrert i den globale økonomien. Men noen av de raskest voksende økonomiene de siste årene er land som ikke er råvare-dominerte: Siden 2003 har Etiopia vokst raskere enn Kina, og Rwanda har vokst raskere enn Vietnam. Både Etiopia og Rwanda er råvarefattige land.

I tillegg til effekten av en svekket råvare-eksport, har både bistand og inntektene fra turisme og afrikanske fremmed-arbeidere i utlandet avtatt. Ikke minst er inntekter fra familiemedlemmer i utlandet viktig for mange land. I et svært fattig land som Lesotho utgjør slike over-føringer så mye som 29 prosent av BNP.

Nedgang i utenlandsinvesteringene

Det globale tilbakeslaget har i tillegg ført til en betydelig nedskalering av utenlandske direkte investeringer i Afrika. I følge UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) markerte 2009 et vendepunkt etter seks år med sammenhengende vekst i FDI i utviklingsland. Foreløpige beregninger viser at slike investeringer i Afrika falt med 36 prosent i 2009, etter en topp-notering i 2008 (se figur 2). FDI er en

FIGUR 1 – INDEKSERT UTVIKLING I REELL BNP

År 2000 = 100. Prognoser etter 2008. Når et land går fra 100 til 200 betyr det at BNP har doblet seg i løpet av perioden. Kilde: IMF, World Economic Outlook Database, October 2009.

betydelig bidragsyter til kontinentets realkapitaldannelse, med en andel på 29 prosent av totale bruttorealinvesteringer i 2008.

Nedgangen i FDI var spesielt tydelig i Afrikas minst utviklede land, hvor global etterspørsel etter varer er en betydelig driver for FDI. Fallet var imidlertid mindre enn i de fleste andre regioner i verden, hovedsakelig grunnet fortsatt høye investeringer i gruvedrift og olje- og gass-sektoren.

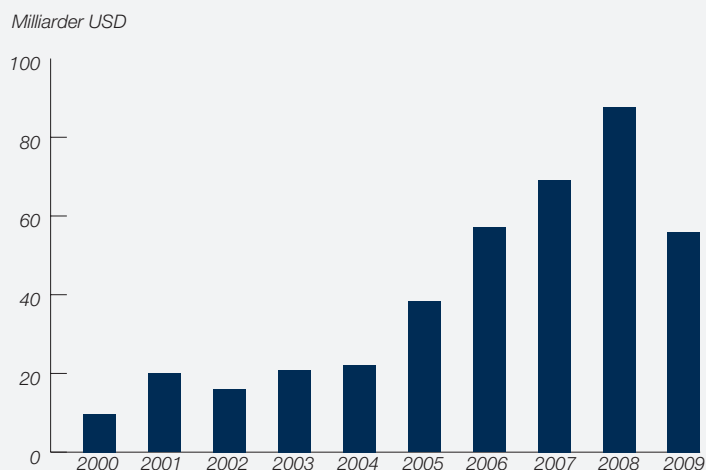
Nedgangen i FDI er en trussel mot Afrikas langsiktige utvikling. Norfund, sammen med andre DFler, spiller en viktig rolle i å bidra til å opprettholde den positive utviklingen Afrika har hatt det siste tiåret. Mens private investeringer svinger med konjunktorene, og private investorer har avbrutt eller utsatt sine investeringer som følge av finanskrisen, har Norfund trappet opp sin aktivitet i Afrika sør for Sahara i 2009. Norfund investerer stadig mer i de mest kapital- og kompetansefattige landene.

Tilbakeslag – men fortsatt vekst!

BNP i Afrika sør for Sahara blir anslått av Det internasjonale pengefondet (IMF) til å ha vokst med 1,6 prosent i 2009, ned fra 5,6 prosent i 2008. Tilbakeslaget var mindre enn fryktet. Styrkede makro-økonomiske forhold i mange afrikanske land gjorde at den negative påvirkningen av finanskrisen var mindre enn i andre regioner (se figur 3) og ved tidligere økonomiske tilbakeslag. Ifølge Den afrikanske utviklingsbanken hadde bare seks av 53 afrikanske land en nedgang i BNP i 2009 i forhold til 2008. Dette står i sterk kontrast til OECD-landene, hvor alle bortsett fra Sør-Korea og Australia opplevde fall i BNP. I tillegg holdt råvareprisene seg bedre enn ventet på grunn av fortsatt solid etterspørsel etter afrikanske råvarer fra land som Brasil, Kina og India.

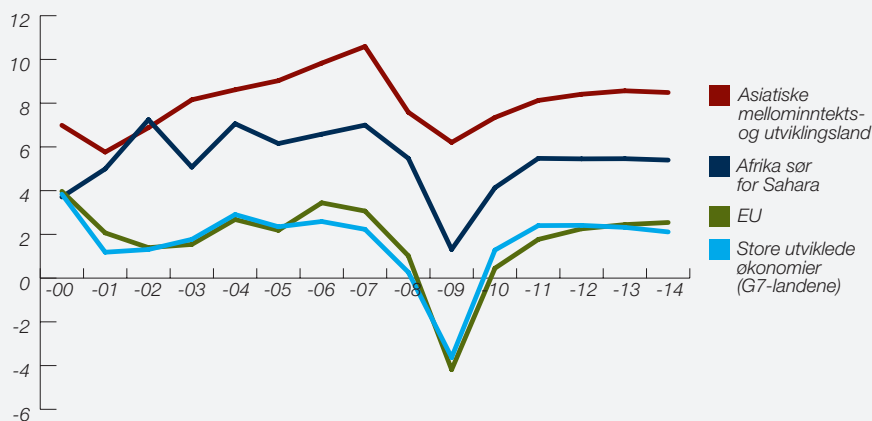
IMF forventer en vekst i Afrika sør for Sahara på 4,3 prosent i 2010 og 5,5 prosent i 2011. Styrken på oppgangen den nærmeste tiden vil i stor grad avhenge av veksten i Afrikas viktigste eksportmarkeder og hos de fremste investeringspartnerne, spesielt Kina. På lengre sikt er investeringer i et lønnsomt og bærekraftig næringsliv og en velfungerende infrastruktur innenfor energi og finans, avgjørende for at Afrika skal kunne fortsette den unike sosiale og økonomiske utviklingen kontinentet har hatt det siste tiåret.

FIGUR 2 – UTENLANDSKE DIREKTE INVESTERINGER I AFRIKA

Kilde: UNCTAD

FIGUR 3 – VEKST I REELL BNP

Kilde: IMF World Economic Outlook Database, October 2009

AFRIKA ER IKKE "AFRIKA",
MEN 53 FORSKJELLIGE LAND

NORFUND SOM UTVIKLINGSINVESTOR

Norfund er en finansiell og ansvarlig investor med et utviklingspolitisk mandat om å etablere og utvikle lønnsomme, levedyktige bedrifter i utviklingsland. For å oppnå dette, og samtidig mobilisere midler fra andre investorer, har Norfund fastsatt en strategi med geografisk konsentrasjon om utvalgte, svært fattige regioner, samt i sektorer med høy utviklingseffekt.

MANDAT

Norfunds *mandat* er å utvikle bærekraftig næringsvirksomhet i utviklingsland ved å etablere og utvikle lønnsom virksomhet som ellers ikke ville blitt igangsatt som følge av høy risiko. For Norfund innebærer dette at vi gjør investeringer som er addisjonelle i forhold til hva som ellers ville skjedd i markedet, det vil si at Norfund investerer der det er mangel på kapital og kompetanse.

Målsettingen om å være *addisjonelle* har to dimensjoner:

1. Å bidra til at det skjer *flere* investeringer i fattige land fordi Norfund er villige til å påta seg mer risiko og kostnader enn de fleste private investorer.
2. Å bidra til *bedre* investeringer fordi Norfund prioriterer prosjekter med stor utviklingseffekt og styrker utviklingseffektene gjennom aktivt eierskap og støtte til utvikling av bedriftene.

I tillegg er Norfund *katalytiske* ved å mobilisere privat kapital og ekspertise som ellers ikke ville vært tilgjengelig i fattige land.

STRATEGI

Norfunds strategi er utformet for å kunne oppfylle mandatet i Norfund-loven og reflekterer overordnede prioriteringer i norsk bistandspolitikk.

Å etablere lønnsomme og bærekraftige bedrifter i noen av verdens fattigste og minst utviklede land er vanskelig og risikabelt. Det krever kompetanse og kunnskap på en rekke områder. Norfunds strategi dreier seg derfor i grunnleggende forstand om å bygge denne investeringskompetansen.

Norfund er en finansiell investor, og må derfor først og fremst ha kompetanse på å investere og håndtere risiko i utviklingsland. Dette krever kunnskap om rammebetingelsene i de land og sektorer Norfund investerer i, om bedriftene og deres ledelse, og om partnerne Norfund investerer sammen med. For å ha best mulig kjennskap til rammebetingelser og politikk, har Norfund konsentrert investeringene i et begrenset antall land. Viktige kriterier for valg av disse landene har

vært å prioritere Afrika, sikre en høy andel av investeringer i land klassifisert som Minst Utviklede Land (MUL) og inkludere land som er viktige i norsk utviklings-samarbeid. Dette er land der mangelen på kapital og kompetanse er særlig fremtredende.

I tillegg har Norfund valgt å konsentrere seg spesielt om fornybar energi og finanssektoren. Dette er sektorer hvor vår virksomhet gir særlig høye utviklings-effekter, og hvor forutsetningene ligger til rette for å mobilisere kompetanse av internasjonal kvalitet hos norske samarbeidspartnere. Tilgang på energi og et fungerende bank- og finanssystem er avgjørende infrastruktur for utvikling.

EN ANSVARLIG INVESTOR

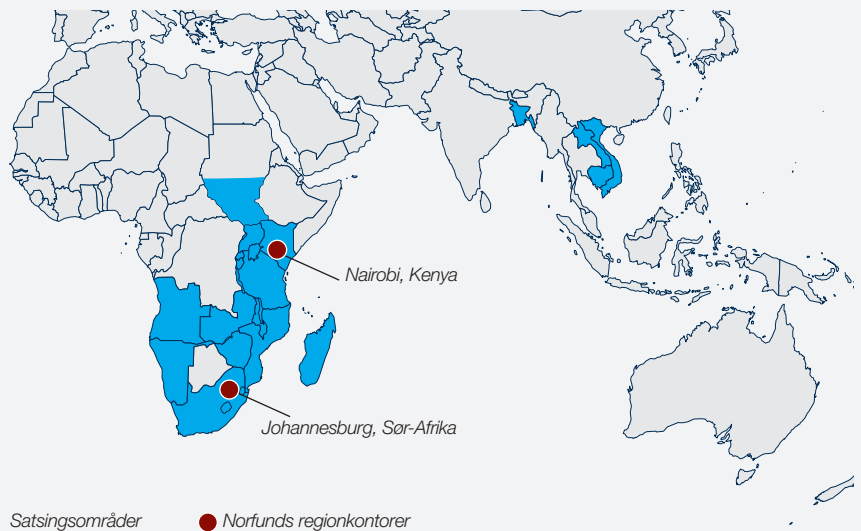
Bærekraft er et hovedelement i Norfunds mandat. Norfund er en finansiell investor og skal investere i lønnsomme bedrifter. I tillegg krever Norfund at selskapene har eller utvikler god eierstyring og selskapsledelse og akseptable standarder med hensyn til miljø- og arbeidsforhold. Dette skaper de utviklingseffektene Norfund ønsker.

Norfunds tre hovedmål som en ansvarlig investor er: 1) å ivareta Norfunds mandat og prinsipper for Norges bistandsinnsats,

NORFUNDS SATSINGSOMRÅDER

Mellom-Amerika: Guatemala, El Salvador, Nicaragua, Honduras, Panama og Costa Rica

■ Satsingsområder ● Norfunds regionkontorer

Øst-Afrika: Kenya, Tanzania, Uganda, Burundi, Rwanda og Sør-Sudan

Sørlige Afrika: Angola, Namibia, Sør-Afrika, Lesotho, Swaziland, Mosambik, Zimbabwe, Zambia, Madagaskar og Malawi

Sørøst- og Sør-Asia: Bangladesh, Vietnam, Laos, Kambodsja og energiinvesteringer i Nepal.

2) å redusere risiko for negativ påvirkning på miljø- og sosiale forhold, og 3) å bidra til standardheving på miljø- og arbeidsforhold, eierstyring og selskapsledelse. Veldrevne selskaper med gode relasjoner til ansatte, lokalsamfunnet og myndigheter er det Norfund ønsker å utvikle og skape.

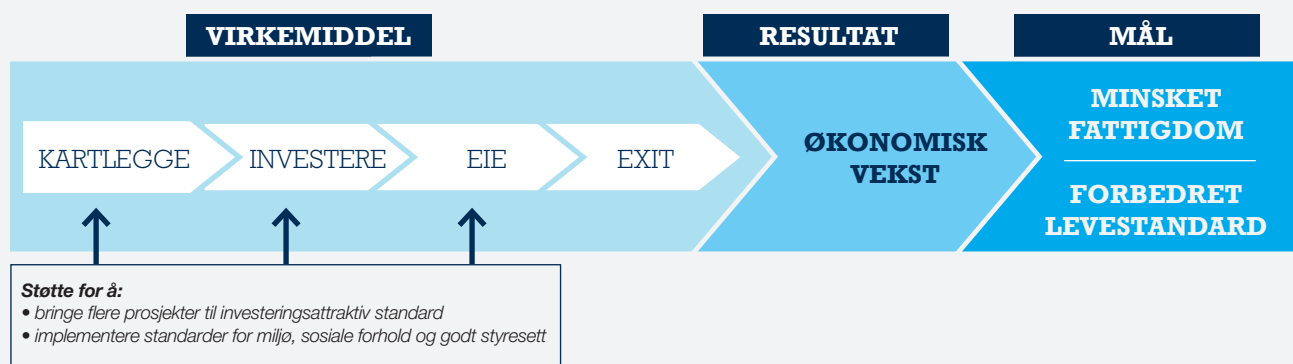
Før investering

Før Norfund investerer brukes betydelige ressurser på å forstå forretningskonseptet, hvordan investeringen vil kunne virke positivt og negativt på omgivelsene, og kvaliteten på partnere og deres evne til å lykkes forretningsmessig. Kartlegging av eierstyring, selskapsledelse og sosiale-

og miljømessige risikoforhold er en naturlig del av denne prosessen. Norfund forventer ikke "perfekte bedrifter", men vil ikke finansiere prosjekter som kan lede til uopprettelig miljøskade, eller med partnere som utviser manglende vilje til å sikre trygge og rettferdige arbeidsforhold. En grundig beskrivelse av dette er inkludert i alle saker som legges frem for en investeringsbeslutning i Norfunds investeringskomité og styre. Norfund krever ikke at investeringene skal etterleve Norfunds standardgrunnlag på investeringstidspunktet, men at de skal ha en handlingsplan for å komme på dette nivået over tid.

Norfund har imidlertid en liste over type virksomheter det ikke investeres i. Selskaper som drives i strid med nasjonale lover og regler eller bryter med internasjonale konvensjoner, eksempelvis ILOs kjernekonvensjoner om tvangsarbeid og barnarbeid og CITES-konvensjonen for beskyttelse av truede dyrearter, er ikke aktuelle investeringer for Norfund. Videre er investeringer i bedrifter som produserer våpen, alkohol, tobakk eller har aktiviteter med tilknytning til pornografi, gambling eller salg av farlige materialer, utelukket. Listen er harmonisert med andre bistandsinvestorer og sikrer en enhetlig europeisk posisjon i forhold til ekskluderte investeringsområder.

FIGUR 4 – NORMALE FASER I ET UTVIKLINGSPROSJEKT MED RESULTAT OG MÅLSETNINGER

Standarder som brukes i Norfunds avtaler

For miljø og sosiale forhold bruker Norfund IFCs standarder. For prosjekter med høy risiko for negativ påvirkning på omgivelsene brukes eksterne fagmiljøer for å gjøre konsekvensutredninger for å sikre etterlevelse av disse standardene. I tillegg til å gi anvisning på om en investering bør gjennomføres eller ikke, legger standardene føringer for hvordan selskapene skal drives. Norfund krever at selskapene skal følge IFCs retningslinjer for helse, miljø og sikkerhet (HMS) og Norfunds egne retningslinjer for antikorrupsjonarbeid. Å bygge en felles forståelse for hva dette innebærer i praksis, samt å forankre det i et bindende avtaleverk, er et sentralt trinn i investeringsprosessen. Likeledes er det viktig å sørge for at avtaleverket gir mulighet for effektiv eierskapsutøvelse. Norfund investerer alltid sammen med andre partnere, og det legges som regel ned et betydelig arbeid for å harmonisere investorenes posisjoner i forhold til miljø- og sosiale forhold, slik at selskapene opplever et enhetlig budskap fra investorene.

Når standardene er avtafefestet, vil adferd fra selskapene som bryter med for eksempel eksklusjonslisten eller IFC-standardene kunne regnes som kontraktsbrudd og gi oss rett til å kreve lånet innløst eller ta rettslige skritt i forhold til aksjonæravtalen. Dette er dramatisk og verdiødeleggende for et selskap, og det er svært sjeldent at denne muligheten benyttes. Villigheten til å finne løsninger og utbedre standarder er som regel tilstede.

Aktivt eierskap

Norfund er en aktiv eier. Hvor aktive vi er, avhenger av investeringsformen, eierandelen og hvem som er medinvestorer. Norfund gjør oftere egenkapitalinvesteringer enn rene lånefinansieringer. Dette innebærer gjerne styreposisjoner, og styrearbeid gir nærhet til drift og mulighet til å påvirke standarder. Norfund ønsker både å være garantist for grunnleggende rettigheter og å være pådriver for standardheving over tid. Med en eierskaps horisont på 4-10 år, arbeider Norfund for at det skapes en kultur i

selskapet for kontinuerlig forbedring av eierstyring og miljø- og sosiale standarder. Gjennom handlingsplaner legges et langsiktig løp for hvordan selskapene skal kunne bevege seg fra drift i henhold til lokale standarder mot internasjonale standarder.

Siden Norfund ikke kan eie mer enn 50 prosent av aksjene i et selskap, blir det å investere sammen med likesinnede investorer og å koordinere eierutøvelsen i størst mulig grad viktig. Norfund har også en egen tilskuddsordning som kan brukes til å støtte prosjektutvikling, styrke utviklingseffektene av prosjektene og til å ta et utvidet samfunnsansvar i forbindelse med prosjektene. Disse tilskuddsmidlene tildeles uavhengig av den kommersielle investeringskapitalen og er et virkningsfullt instrument i Norfunds aktive eierskapsutøvelse (se eget avsnitt om tilskuddsmidlene på side 37).

Åpningen av den nasjonale treplantingskampanjen i Islamabad.

LOKALE SAMFUNNSANSVAR-INITIATIV

Mange av selskapene Norfund har investert i igangsetter samfunnsansvarsprosjekter på eget initiativ. Ett eksempel er hotellkjeden Serena som jobber med samfunnsansvar på alle sine hoteller.

Ved Kabul Serena Hotel i Afghanistan besluttet hotellets ansatte i 2009 blant annet å ta et opplæringsansvar i turisme og hoteldrift for representanter fra den avsidesliggende Bamyan provinsen. De ga også økonomisk støtte til en barneskole i Kabul.

Ved hotellet i Islamabad engasjerte de ansatte seg for å hjelpe fordrevne fra SWAT-dalen, det ble avholdt en bloddonasjonskampanje og Serena inngikk et offentlig-privat partnerskap med Islamabad byutviklingsråd for en nasjonal treplantingskampanje.

EUROPEISK SAMARBEID I 2009

Norfund arrangerte i 2009 en samling for alle fagansvarlige for miljø- og sosiale forhold i det europeiske EDFI-nettverket. Samlingen bidro til ytterligere å harmonisere arbeidsmetodikken blant investorene og til forenklete finansieringsprosesser for bedriftene.

Norfund har gjennom året deltatt i EDFI-arbeidsgrupper for revisjon av IFC-standardene, eierstyring og selskapsledelse, miljø- og sosiale standarder i finansinstitusjoner og fond, samt ledet en arbeidsgruppe for revisjon av eksklusjonslisten.

NÅR ET DØDSFALL INNTREFFER

Gode arbeidsforhold for ansatte er en grunnleggende målsetting for Norfund. Å bidra til at selskapene vektlegger HMS-arbeid for at det ikke skal forekomme ulykker og dødsfall i porteføljebedriftene er helt sentralt. Samtidig er Norfunds kapital investert med ulik grad av mulighet for eierstyring. Dette betyr at Norfunds potensial for innflytelse i selskapene i vår investeringsportefølje er varierende.

Norfund forplikter alle selskaper til å følge nasjonale standarder for HMS, samt å jobbe mot IFC-kravene. Alle selskaper som Norfund har investert egenkapital direkte i, plikter dessuten å varsle Norfund umiddelbart om dødsfall eller andre alvorlige hendelser. Fond og selskaper som Norfund har gitt lån til, redegjør som minimum om eventuelle dødsfall i forbindelse med årlig rapportering på HMS.

Når Norfund får vite om et dødsfall, følger Norfund opp selskapet for å finne ut hva som gikk galt, resultatet av lokale myndigheters undersøkelser og om det er betalt kompensasjon til etterlatte. Som eier er Norfund opptatt av å forstå om ulykken er et tegn på systematisk sikkerhetsvikt og i hvilken grad selskapet må forbedre sitt arbeid med HMS.

I mai 2009 rapporterte en av våre fondsforvaltere i Afrika om et dødsfall i et porteføljeselskap. En støpeform hadde falt over en ansatt ved et stålverk. Selv om etterforskningen konkluderte med at selskapet ikke hadde skyld i ulykken, ble det betalt erstatning til familien. Til tross for at dette var selskapets første arbeidsrelaterte dødsfall på ti år, ble en rekke tiltak iverksatt for å heve HMS-standarder. Dessverre ble det likevel rapportert om enda et dødsfall i samme selskap fire måneder senere. En ansatt som i strid med sikkerhetsprosedyrene benyttet en skjærebrenner for å kutte opp en gassholdig sylinder, ble drept i en eksplosjon.

I løpet av tre uker etter det andre dødsfallet besøkte en av Norfunds fagansvarlige for miljø, sosiale standarder og virksomhetsledelse anlegget sammen med fondsforvalteren. De besiktiget ulykkesstedet og intervjuet utvalgte representanter for selskapets ledelse og ansatte. HMS i porteføljeselskapene var også et nøkkelpunkt på fondets styringskomitémøte i november 2009. Dette førte til at HMS-standarder i porteføljeselskapene ble fulgt opp ved at fondsforvalteren engasjerte en tredjepart til å gjøre en HMS-revisjon. I etterkant av revisjonen som var ferdig i november, har selskapet ansatt en dedikert HMS-ansvarlig.

NORFUNDS INVESTERINGSPORTEFØLJE

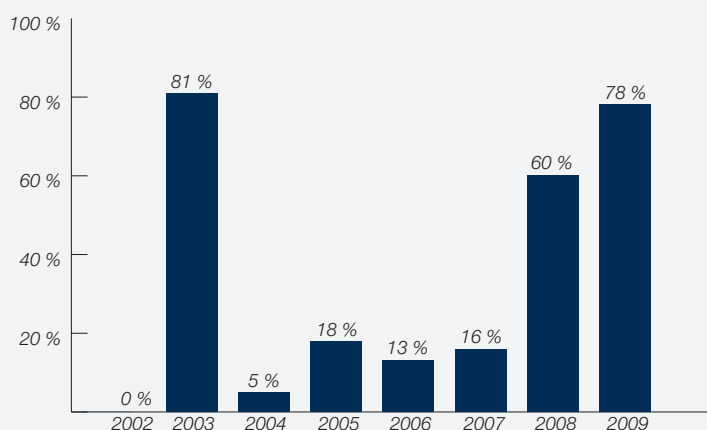
Norfund bidrar til å bekjempe fattigdom ved å investere i noen av verdens vanskeligste markeder og minst utviklede land. I løpet av 2009 inngikk vi 22 nye investeringsavtaler for 944 millioner kroner. Ved utgangen av året hadde Norfund investeringsavtaler for til sammen 5,3 milliarder kroner. 78 prosent av de nye investeringene var i Afrika og 36 prosent i MUL. Norfunds investeringer hadde en avkastning på fire prosent i 2009.

Afrika

Norfund har et stadig økende fokus på Afrika sør for Sahara. Som det framgår av figur 5, var 78 prosent av nye investeringsavtaler i 2009 i Afrika, mot 60 prosent i 2008. Det tilsvarer omtrent 800 millioner kroner både i 2008 og i 2009.

Figur 6 viser sammensetningen av Norfunds avtalefestede portefølje ved utgangen av 2009. 35 prosent av investeringene var i Afrika, mens 37 prosent var i Latin Amerika og 28 prosent i Asia. De store andelene i Latin-Amerika og Asia skyldes i hovedsak SN Powers investeringer i fornybar energi. Ser vi på Norfunds portefølje ved utgangen av 2009 uten SN Powers investeringer (se tekstsaks 1), var 60 prosent av investeringene i Afrika.

FIGUR 5 – ANDEL AV NYE INVESTERINGER I SUB-SAHARA AFRIKA

DEFINISJONER

Minst utviklede land er definert av FN som land med svært lav bruttonasjonalinntekt (BNI), med underutviklet bruk av menneskelige resurser (i følge Human Assets Index) og som er vurdert som økonomisk ustabile.

Lavinntektsland er land med BNI per innbygger på under 935 amerikanske dollar i året.

Lavere mellominntektsland har BNI per innbygger på mellom 936 og 3705 amerikanske dollar.

Høyere mellominntektsland har BNI per innbygger på mellom 3706 og 11455 amerikanske dollar.

TEKSTBOKS 1: PRESENTASJON AV DEN GEOGRAFISKE FORDELINGEN AV NORFUNDS PORTEFØLJEN UTEN SN POWER

Norfunds investering i SN Power utgjør litt under halvparten av Norfunds samlede investeringer. SN Power har imidlertid andre geografiske satsingsområder enn Norfund. For å få et riktigere bilde av Norfunds egen geografiske satsing, presenterer vi derfor også porteføljen uten SN Powers investeringer.

Norfund arbeider for at SN Power skal investere mer i Afrika og MUL. Dette var hovedgrunnen for etableringen av SN Power Africa.

Minst Utviklede Land

Behovet for Norfunds investeringer er som regel større desto fattigere et land er. 36 prosent av Norfunds nye investeringsavtaler i 2009 var i MUL, 17 prosent i lavinntektsland og 47 prosent i mellominntektsland (se figur 7). Den store andelen i mellominntektsland skyldes i hovedsak to store investeringer i bankene Capitec og Real People i Sør-Afrika. Begge bankene retter seg mot fattige i Sør Afrika uten tilgang til finansielle tjenester. Norfunds totale portefølje hadde en MUL-andel på 35 prosent ved utgangen av 2009 når investeringene i SN Power holdes utenfor.

Oppstartsbedrifter

Å starte en virksomhet fra grunnen av innebærer høy risiko. Nye prosjekter har ofte utfordringer med å tiltrekke seg privat kapital, men kan ha stort potensial

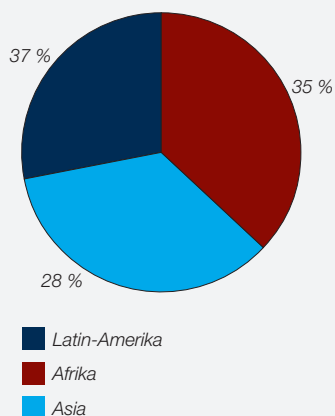
for lønnsomhet og positive utviklings-effekter. Oppstartsbedrifter er derfor en viktig og betydelig del av Norfunds virksomhet. Denne typen investeringer er også mest krevende i forhold til eieroppfølgingen, og Norfund er derfor avhengig av gode industrielle partnere i prosjektene. Av Norfunds nye investeringer i 2009, var 30 prosent oppstart av ny virksomhet, mot 32 prosent i porteføljen totalt.

Tilpassede finansielle instrumenter

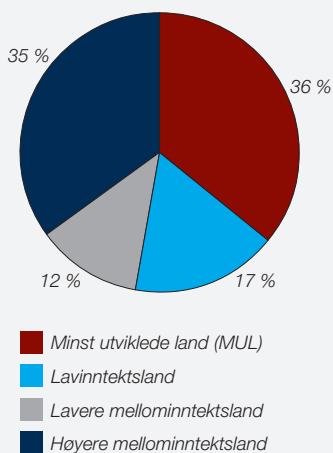
For Norfund er det viktig å arbeide slik at vi mobiliserer ytterligere kapital fra andre investorer. Egenkapital har vanligvis høyere risiko enn lån, og ved å investere i egenkapital er Norfund katalytisk ved at banker og andre private aktører i større grad kan gi lån med sikkerhet. I Norfunds portefølje (figur 8) utgjør direkte egenkapitalinvesteringer¹ 53 prosent, indirekte egenkapitalinvesteringer

¹ Egenkapital inkluderer rene egenkapitalinvesteringer og mezzaninelån.

FIGUR 6 – NORFUNDS PORTEFØLJE PER 31.12.09 – FORDELT PÅ REGION

FIGUR 7 – NYE INVESTERINGS-AVTALER INNGÅTT I 2009 FORDELT PÅ OECD/DAC KLASIFISERING

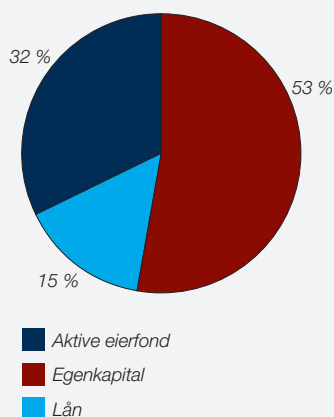
TABELL 2 – NØKKELTALL – AKTIVITET I 2009 OG PORTEFØLJE PER 31.12.2009

Investeringsaktivitet 2009	
Nye investeringsavtaler (mill kr)	944
Andel i minst utviklede land (MUL)	36 %
Andel i Afrika	78 %
Andel oppstartsbedrifter	30 %
Andel egenkapital	23 %
Andel lån	50 %
Andel aktive eierfond	26 %
Antall nye investeringsavtaler	22
Utbetalt til investeringer (mill kr)	619
Innbetalt fra investeringene (mill kr)	508

Porteføljen 31.12. 2009	
Investeringsavtaler (mill kr)	5 264
Andel i MUL (uten Sn Power)	35 %
Andel i Afrika (uten SN Power)	60 %
Andel oppstartsbedrifter	32 %
Andel egenkapital	53 %
Andel lån	15 %
Andel aktive eierfond	33 %
Antall investeringer	81
Investeringsavtaler fornybar energi (mill kr)	2 348
Investeringsavtaler mikrofinans (mill kr)	683
Netto utbetalt til investeringer (mill kr)	3 844
Sysselsetting	148 000
Kvinneandel	29 %
Innbetaling til lokale myndigheter* (mrd kr)	4,2
Norfunds vektete andel av selskapsskatt (mill kr)	46
Norfunds egenkapital (mill kr)	5 871
Norfunds samlede balanse (mill kr)	5 906

* Innbetaling til lokale myndigheter inkluderer selskapsskatt, avgifter, lisenser med mer for alle Norfunds investeringer. Tallet er ikke vektet i forhold til Norfunds andel.

FIGUR 8 – AVTALEFESTET PORTEFØLJEN - ULIKE INVESTERINGSINSTRUMENT

gjennom aktive eierfond 32 prosent og lån 15 prosent. Med indirekte egenkapitalinvesteringer menes at Norfund investerer i aktive eierfond, som igjen investerer egenkapital i selskaper. Av nye investeringsavtaler i 2009 var 50 prosent lån, 23 prosent direkte egenkapital og 26 prosent indirekte egenkapital gjennom aktive eierfond.

Inn- og utbetalinger til investeringene

I løpet av 2009 har Norfund utbetalt 619 millioner kroner til investeringene. Det er en nedgang fra 2007 og 2008 hvor det ble utbetalt henholdsvis 1506 millioner kroner og 883 millioner kroner. Samlet har Norfund fått 508 millioner kroner innbetalt fra investeringene i 2009. Den største innbetalingen kommer fra salget av aksjer i SN Power til Statkraft i januar 2009.

2 Norfund har tidligere rapportert at dette tallet var 248 000. Grunnen til endringen er at ved en misforståelse ble alle ansatte i BRAC inkludert i innrapporteringen som skjedde til Norfund i 2008, mens det kun er BRACs mikrofinansvirksomhet Norfund har investert i. Tallene for 2009 er derfor justert i forhold til dette.

Arbeidsplasser

Ved utgangen av 2009 arbeidet 148 000 mennesker i bedrifter i Norfunds investeringsportefølje. Antall ansatte i 2008 var til sammenligning 158 000². Antall sysselsatte har blitt redusert med omtrent 10 000 personer i 2009, hvilket skyldes at enkelte fond har gått ut av noen investeringer med mange ansatte. I 2009 arbeidet 95 000 i selskaper Norfund er investert i indirekte gjennom fondsforvaltere. 53 000 var ansatt i bedrifter som Norfund har investert i direkte, og av dem var omtrent 34 000 ansatt i mikrofinansinstitusjoner. 44 000 av de 148 000 ansatte var kvinner. Dette gir en kvinneandel på 29 prosent. Til sammenligning var kvinneandelen 32 prosent i 2008.

Skatteinntekter

Selskaper i Norfunds investeringsportefølje har i 2009 innbetalt 4,2 milliarder kroner til lokale myndigheter. Ansattes inntektsskatt kommer i tillegg. Størrelsen på skattebidraget fra våre investeringer er svært stor. Dette forklares i hovedsak av to forhold: Skattebidraget er ikke vektet i forhold til Norfunds eierandel i selskapene, og skattebidraget fra GrameenPhone i Bangladesh i 2009 på 2,8 milliarder kroner. Av de resterende 1,4 milliarder kronene er de største bidragsyterne SN Power (356 millioner kroner), noen finansinstitusjoner og enkelte investeringer gjort gjennom aktive eierfond.

Ser man kun på selskapsskatt av Norfunds direkte egenkapitalinvesteringer, utgjør Norfunds vektete andel i forhold til eierandel 46 millioner kroner. Dette er et forholdsvis lavt tall, og skyldes

at mange av de største skattebetalere i Norfunds portefølje ikke er egenkapitalinvesteringer, og dermed heller ikke med i det vektete tallet. I tillegg er mange av egenkapitalinvesteringene i selskaper i en tidlig og ulønnsom fase, og betaler dermed lite eller ingen selskapskatt.

Norfund betaler i liten grad kildeskatt på renter og utbytte. Det skyldes at Norfund ikke er skattepliktig i Norge, skatteavtaler mellom landene Norfund har investert i og Norge, samt at mange land ikke har kildeskatt på renter og utbytter til utenlandske investorer. Av den kildeskatten som er betalt, er 0,7 millioner skatt av renter og utbytte av Norfunds investeringer i Kambodsja og 30 000 kroner skatt i forbindelse med investeringer i Kenya.

Økende risiko i porteføljen

Norfunds mandat tilsier at vi skal investere i utfordrende markeder. For å være en addisjonell utviklingsinvestor har Norfund de siste årene dreid sin portefølje mer mot de minst utviklede landene, sektorer med høyere risiko og i økende grad vært med på å starte opp nye bedrifter. Norfund tilpasser i tillegg sine finansielle tjenester for å være en katalytisk investor. Dette medfører i mange tilfeller å investere i mer risikofylte instrumenter som egenkapital.

Positiv avkastning på porteføljen

En positiv avkastning på våre investeringer betyr at vi lykkes med å skape lønnsomme bedrifter. Norfund har siden oppstart hatt en avkastning på 11 prosent. Med avkastning menes her internrente av kontantstrømmen til og fra investeringene, inkludert investeringenes antatte verdi ved utgangen av året. Som

det framgår av tabell 3, har avkastningen variert betydelig fra år til år, og det er store variasjoner innad i investeringsporteføljen. Med Norfunds risikoprofil vil avkastningen også variere betydelig fremover. For å få en bedre forståelse av Norfunds avkastning er det derfor viktig å se på avkastningen over en lengre periode. Investeringene innen finansinstitusjoner og fornybar energi har gitt best avkastning over tid, og da spesielt investeringen i SN Power. Holder vi SN Power utenfor har Norfund hatt en avkastning i investeringsvaluta på fem prosent siden oppstart.

I 2009 var avkastningen på fire prosent i investeringsvaluta, og alle investeringsområdene hadde positiv avkastning. Avkastningen i 2009 ble til en viss grad påvirket av de internasjonale konjunkturløstene og lavere økonomisk vekst i de landene vi investerte i.

Norfund gjennomfører årlig verddivurderinger av alle investeringene i porteføljen. Verddivurderingene er beste estimat på den virkelige verdien av investeringene ved årsslutt og skjer i samsvar med "International Private Equity and Venture Capital Valuations Guidelines". Den endelige lønnsomheten av våre investeringer vil først bli klar når verdiene

Investeringer i finansinstitusjoner øker tilgangen på finanstjenester til store befolkningsgrupper.

realiseres. Våre verddivurderinger viser seg ofte å være noe konservative, og er derfor ofte under verdien ved endelig realisering av investeringene.

Avsluttede investeringer

Norfund har i 2009 ikke solgt eller avsluttet noen av sine egenkapital- eller fondsinvesteringer. Fire lån er i sin helhet innfridd i 2009.

TABELL 3 – AVKASTNING (IRR) I INVESTERINGSVALUTA

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Siden etablering
Finansinstitusjoner	19 %	4 %	18 %	10 %	9 %	27 %	9 %	6 %	10 %
SMB-fond	-5 %	-15 %	-4 %	17 %	1 %	32 %	4 %	5 %	6 %
Fornybar energi	0 %	17 %	1 %	-3 %	44 %	14 %	25 %	3 %	14 %
Industrielle partnerskap	-9 %	-22 %	-28 %	2 %	-19 %	16 %	10 %	12 %	-2 %
Total	-4 %	7 %	-1 %	4 %	24 %	17 %	21 %	4 %	11 %

Tabellen viser Norfunds avkastning, eksklusiv Norfunds driftskostnader.

NORFUNDS REGNSKAPSRESULTATER

GODT RESULTAT I 2009

Norfund hadde i 2009 et regnskapsresultat i investeringsvaluta på 262 millioner kroner, mot 238 millioner kroner i 2008. Samlede driftsinntekter var på 224 millioner kroner, mot 197 millioner i 2008.

Det viktigste bidraget til driftsinntekter i 2009 var salget av aksjer i SN Power til Statkraft, med en regnskapsmessig gevinst på 143 millioner kroner. Norfund har mer enn doblet sin låneportefølje i løpet av 2009. Som følge av lavere internasjonalt rentenivå i 2009 ble imidlertid renteinntektene fra lånene i vår investeringsportefølje på 34 millioner kroner, mot 39 millioner kroner i 2008. Mottatte utbytter i 2009 er på nivå med 2008. Andre prosjektinntekter var i hovedsak innbetalinger fra låneporteføljen fra Norad (se side 37), hvilket er på nivå med 2008.

Samlede driftskostnader var 79 millioner kroner, en økning på seks prosent sammenlignet med 2008. De økte personalkostnadene skyldes økt bemanning, spesielt i våre regionale kontorer, samt økte pensjonskostnader som følge av fall i verdien av Norfunds pensjonsmidler. Andre driftskostnader var lavere enn i 2008 som følge av mindre bruk av eksternt assistanse.

I investeringsvaluta var tidligere nedskrivninger reversert med 3 millioner

TABELL 4 – RESULTAT I 2009

(mill kr)	2009	2008
Renter (investeringsportefølje)	34	39
Realiserte gevinster	143	32
Mottatte utbytter	25	26
Andre prosjektinntekter	21	99
Sum driftsinntekter	224	197
Lønn & sosiale utgifter	-44	-34
Andre driftskostnader	-35	-40
Sum driftskostnader	-79	-74
Nedskrivninger (-) investeringer	3	-84
Driftsresultat i investeringsvaluta	149	39
Resultatandel SN Power (40%)	82	120
Renteinntekter likvider	41	69
Andre finansposter	-9	11
Finansresultat	113	200
Resultat i investeringsvaluta	262	238
Valutaeffekter portefølje	-133	184
Resultat i NOK	130	422

kroner i 2009, mot nedskrivning i investeringsvaluta på 84 millioner kroner i 2008. På porteføljenivå i investeringsvaluta var den regnskapsmessige verdien av våre investeringer således uendret gjennom 2009.

Resultatandelen fra SN Power var lavere i 2009 enn i 2008. Grunnen var delvis et svakere resultat i SN Power, og delvis at Norfunds eierandel ble redusert fra 50 til 40 prosent. Renteinntektene på 41 millioner kroner var lavere enn i 2008 som følge av lavere rente på innskudd i

Norges Bank, til tross for et høyere gjennomsnittlig innskudd. Andre finansposter var valutatap som ikke relateres til investeringsporteføljen.

Amerikanske dollar svekket seg mot norske kroner med 17 prosent i 2009, fra 7,00 kroner til 5,78 kroner. Dette førte til at verdien av våre investeringer, som stort sett er i dollar, falt betydelig gjennom 2009. Totalt påvirket valutaeffektene resultatet negativt med 133 millioner kroner, mot en positiv effekt på 184 millioner kroner i 2008. Resultatet vårt etter disse valutaeffektene var på 130 millioner kroner.

148 000 MENNESKER JOBBER
I BEDRIFTER I NORFUNDS
INVESTERINGSPORTEFØLJE

INVESTERINGS- OMRÅDENE

Norfunds investeringer er inndelt i fire investeringsområder: Fornybar energi, Finansinstitusjoner, SMB-fond og Industrielle partnerskap.

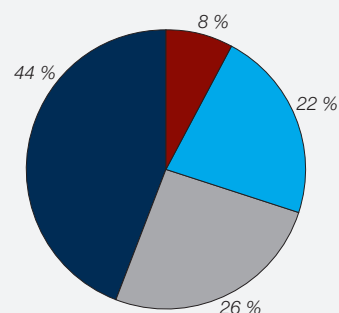
44 prosent av Norfunds portefølje var ved utgangen av 2009 investert i fornybar energi, 26 prosent i SMB-fond, 22 prosent i finansinstitusjoner og 8 prosent i industrielle partnerskap.

Norfund inngikk nye investeringsavtaler for totalt 944 millioner kroner i 2009. 43 prosent ble investert i finansinstitusjoner, 27 prosent i SMB-fond, 13 prosent i fornybar energi og 17 prosent i industrielle partnerskap.

FIGUR 10 – NORFUNDS FIRE INVESTERINGSOMRÅDER: UTVIKLINGSBEGRUNNELSE OG VIRKEMIDLER

FINANS- INSTITUSJONER	SMB-FOND	FORNYBAR ENERGI	INDUSTRIELLE PARTNERSKAP
BYGGE FINANSIELL INFRASTRUKTUR	STYRKE SMB-ER	BYGGE ENERGI- INFRASTRUKTUR	RISIKOKAPITAL DER UTVIKLINGS- EFFEKTEN ER SPESIELT STOR
<p>Hvorfor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • For å skape finansielle tjenester til "unbanked" og små entreprenører <p>Hvordan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investere i SMB-banker, fond og mikrofinans • Partnerskap med NMI 	<p>Hvorfor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investere i SMBer gjennom lokalt eierskap • Bygge en formell økonomi • Styrke det lokale kapitalmarkedet <p>Hvordan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investere gjennom eksisterende PE-fond eller sette opp nye hvor det mangler 	<p>Hvorfor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilgang til elektrisitet er en forutsetning for økonomisk vekst <p>Hvordan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sette opp veldrevne selskaper med evne til å operasjonalisere • Mobilisere norsk kapital og ekspertise 	<p>Hvorfor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyetableringer og høyrisikoprojekter med stor utviklingseffekt • Trekke kompetanse og teknologi til Afrika sør for Sahara og MUL <p>Hvordan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mobilisere norsk næringsliv • Være langsiktige og følge tett opp • Identifisere solide industrielle partnere

FIGUR 9 – NORFUNDS PORTEFØLJE FORDELT PÅ INVESTERINGSOMRÅDENE

■ Fornybar energi 2348 mill kr
 ■ Industrielle partnerskap 425 mill kr
 ■ Finansinstitusjoner 1140 mill kr
 ■ SMB-fond 1351 mill kr

FINANSINSTITUSJONER

– ØKER OMFANGET AV GRUNNLEGGENDE FINANSIELLE TJENESTER TIL BEDRIFTER OG INDIVIDER

Høydepunkter i 2009

- Norfund investerte totalt 406 millioner kroner i syv prosjekter.
- To store nye investeringer i Real People og Capitec på til sammen 350 millioner rand (278 millioner kroner).
- Norfund investerte 87 millioner kroner i oppfølgingsinvesteringer i Latin-Amerika, Asia og Afrika.

Investeringsområdet Finansinstitusjoner investerer i banker, mikrofinansinstitusjoner, fond som investerer i finanssektoren og andre finansinstitusjoner. Hovedmålet med å investere i og låne til finansinstitusjoner er å bidra til å utvide og effektivisere tilbudet av gode finansielle tjenester til private bedrifter og individer som har begrenset tilgang til slike tilbud i dag.

Norfund ser på finansinstitusjoner som en attraktiv investeringsmulighet med god finansiell avkastning og høye utviklingseffekter. Finansinstitusjoner er derfor et hovedsatsingsområde for Norfund, særlig med tanke på å øke tilgangen til finansiering for SMBer.

Ved utgangen av 2009 besto porteføljen til Finansinstitusjoner av totalt 26 prosjekter i Afrika, Latin-Amerika og Sør- og Sørøst-Asia. Totalt hadde Norfund forpliktet seg til 1,1 milliarder kroner i investeringer under dette

investeringsområdet, og 745 millioner var netto utbetalt.

Strategi

Investeringene er hovedsakelig i institusjoner som er eid lokalt og som har et interessant vekstpotensial. Norfunds investeringer er direkte, enten i form av lån eller egenkapital, eller indirekte gjennom investeringsfond. Norfund arbeider med banker og andre finansinstitusjoner som fokuserer på SMBer, samt i mikrofinanssegmentet. Sammen med partnerne Ferd, DnB NOR/Vital, Storebrand og KLP, er NMI Norfunds viktigste redskap for å investere i mikrofinans. I tillegg investerer Norfund i geografisk prioriterte regioner hvor NMI ikke er aktive. Norfund har en mer risikofylt investeringsprofil enn NMI i direkteinvesteringer i mikrofinansinstitusjoner.

I sitt arbeid med finansinstitusjonene er Norfund særlig opptatt av god virksomhetsledelse, å tilby grunnleggende bankkompetanse og å oppmuntre til forbedring av interne styrings- og regnskapssystemer.

Aktivitet i 2009

2009 var et aktivt år med fokus på å gjøre nye investeringer. Det ble inngått syv investeringsavtaler i fire nye prosjekter til en verdi av 406 millioner kroner.

Nye prosjekter:

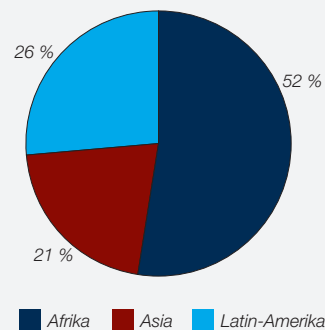
- *Mikrofinans i Mosambik*: SOCREMO er en finansinstitusjon i Mosambik som er aktiv i mikrofinans og SMB-sektoren.

NØKKELTALL FINANSINSTITUSJONER

Investeringsavtaler	1 140 mill kr
Netto utbetalte investeringer	745 mill kr
Investeringsavtaler mikrofinans	683 mill kr
Nye investeringsavtaler 2009	406 mill kr
Antall investeringer	25

Andel i minst utviklede land	37 %
Andel oppstartsbedrifter	34 %
Andel egenkapitalinvesteringer	24 %

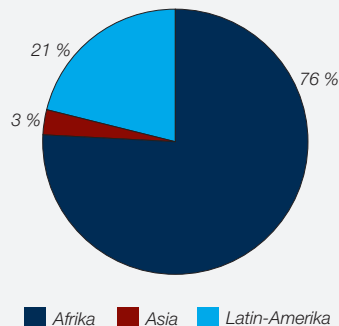
Geografisk fordeling av total portefølje

Sysselsatte	39 000
Kvinneandel	25 %
Innbetaling til lokale myndigheter	209 mill kr
Norfunds vektete andel av selskapsskatt	1,3 mill kr

Kundeinnskudd i finansinstitusjonene	731 mill kr (2,5 mill innskytere)
Utlån i finansinstitusjonene	21,6 mrd kr (8,7 mill låntakere)
Gjennomsnittlig verdi for Eierstyring	
1 (dårlig) til 3 (best)	2,1

Geografisk fordeling - Nye investeringsavtaler 2009 - Finansinstitusjoner

CAPITEC BANK

Capitec Bank er en av de største bankene i Sør-Afrika som retter seg mot den delen av befolkningen som tradisjonelt ikke har hatt tilgang til finanstjenester. Capitec har utviklet innovative og enkle løsninger og har i dag 1,8 millioner kunder.

Banken har nærmere 350 filialer geografisk plassert i fattige områder der andre banker ikke er representert. På denne måten når Capitec ut til mennesker som tidligere ikke har hatt kundeforhold i en bank. Banken vokser raskt og har i gjennomsnitt 70 000 nye kunder hver måned. Capitec er regulert av sentralbanken i Sør-Afrika og notert på Johannesburg Stock Exchange.

Norfund har gitt lån til Capitec på totalt 150 millioner rand (117 millioner kroner). Med dette beløpet kan Capitec nå ut til ca 85 000 klienter basert på gjennomsnittlig lånestørrelse.

Selv om banken er av betydelig størrelse, bidro finanskrisen i 2009 til at Capitec hadde vanskeligheter med å hente inn tilstrekkelig kapital i markedet. Norfund kunne dermed spille en viktig rolle ved å sikre kapitaltilgangen for Capitec. En annen viktig faktor for Norfund i investeringsbeslutningen, var Capitecs robuste eierstyring og selskapsledelse. Banken har blant annet gode systemer for internkontroll.

SOCREMO har en høy andel innskudd i forhold til utlån. Dette gir en sikrere finansiering av finansinstitusjonen og gode vekstmuligheter som vil kunne øke tilbudet av finansielle tjenester til fattige og små bedrifter i landet. I 2009 investerte Norfund ca 2 millioner dollar for en eierandel i institusjonen på 18,4 prosent

- *Kreditt til vanskeligstilte i Sør-Afrika:* Norfund investerte 150 millioner rand (121 millioner kroner) i Capitec i 2009 (se casestudie på denne siden).
- *Likviditetshjelp under finanskrisen:* Emergency Liquidity Facility (ELF) er et fond som ble satt opp sammen med blant andre Den interamerikanske utviklingsbanken (IDB), for å hjelpe mindre latinamerikanske mikrofinansinstitusjoner gjennom likviditetskriser

som oppstår i forbindelse med naturkatastrofer og menneskeskapte kriser. Fondet ble styrket med ytterlig kapital i forbindelse med den globale finanskrisen sent i 2008 og tidlig i 2009. Norfund har forpliktet seg til å gi lån på opptil 5 millioner dollar.

- *Kreditt i Sør-Afrika:* Real People er en finansinstitusjon som tilbyr kreditt til små bedrifter og enkeltindivider. Institusjonen har hovedsete i Sør-Afrika, men har også virksomhet i andre afrikanske land som Lesotho, Malawi, Tanzania, Swaziland, og Kenya. Real Peoples kundemasse er hovedsakelig personer med lave inntekter som ikke ellers ville fått tilgang til kreditt. Norfund inngikk investeringsavtaler på 200 millioner rand (157 millioner kroner) i form av egenkapital og lån i Real People i 2009. Norfund har en eierandel på 8,9 prosent i selskapet.

Oppfølgingsinvesteringer:

I tillegg til fire nye prosjekter gjorde investeringsområdet flere oppfølgingsinvesteringer:

- Et nytt lån på 2 millioner dollar til mikrofinansinstitusjonen Sathapana, som har fokus på kvinnelige entreprenører på landsbygda i Kambodsja.
- En oppfølgingsinvestering i Banco Terra på 3,1 millioner dollar. Banco Terra fokuserer på finansiering av jordbruksrelaterte virksomheter og bygger ut et nettverk av filialer i Mosambik. Norfund var med på å starte banken i 2006.
- En ny låneavtale på 10 millioner dollar til Latin American Agribusiness Development Corporation (LAAD), som jobber for å fremme økonomisk og sosial utvikling i Latin-Amerika gjennom lånefinansiering av mellomstore jordbruksselskaper.

UTVIKLINGSEFFEKTER

Andel av porteføljen i MUL, Afrika, oppstartsbedrifter og egenkapital

Investeringsområdet Finansinstitusjoner har investert 52 prosent av kapitalen i Afrika, og 37 prosent i MUL. Videre er 34 prosent av investeringene i oppstartsbedrifter. 24 prosent av kapitalen er investert direkte i form av egenkapital. I tillegg er 31 prosent investert indirekte i egenkapital gjennom fond. Lån utgjør 44 prosent, og den høye andelen lån skyldes at banker og mikrofinansinstitusjoner i større grad trenger lånekapital enn andre typer selskaper.

Arbeidsplasser og skatt

I 2009 sysselsatte finansinstitusjonene Norfund har investert i 39 000 mennesker, hvorav 25 prosent var kvinner.

Finansinstitusjonene betalte 209 millioner kroner til lokale myndigheter i blant annet selskapsskatt, avgifter og lisenser. Vektet i forhold til Norfunds eierandel betalte finansinstitusjonene 1,3 millioner kroner i selskapsskatt.

Omfanget av finansielle tjenester

Hovedmålet for investeringsområdet er å bidra til å utvide og effektivisere tilbudet av gode finansielle tjenester til SMBer og fattige mennesker. Tall for innskudd og utlån viser hvor godt finansinstitusjonene oppnår dette målet.

Et av Norfunds viktigste og mest grunnleggende bidrag til utvikling er å investere der det er mangel på kapital. Investeringsområdet rapporterer derfor også på antall lån og innskuddskontoer som tilhører kvinner og SMBer, fordi disse gruppene har spesielt dårlig tilgang på finansielle tjenester.

Finansinstitusjonene Norfund har investert i har mer enn 8,7 millioner låntakere og over 21,6 milliarder kroner i utlån. Over 70 prosent av disse låntakerne var klienter i BRAC, men BRACs låntakere stod for mindre enn 1 prosent av det totale lånevolumet siden disse kundene har mange små lån. Finansinstitusjonene bevilget i 2009 lån til 240 000 SMBer og til 1,1 millioner kvinnelige låntakere.

8 av finansinstitusjonene Norfund har investert direkte i, har konsesjon til å ha innskuddskontoer. I 2009 hadde institusjonene som rapporterte på antall innskudd over 2,5 millioner kunder med innskuddskontoer, med et totalt innskudd på 731 millioner kroner. Halvparten av disse var kunder ved Capitec Bank.

3 Oppdelingen i antall SMBer og kvinner omfatter ikke Capitecs kunder, siden Capitec ikke hadde mulighet til å rapportere tall oppdelt i forhold til disse klassifikasjonene.

27 500 av innskuddene tilhørte SMBer, og 380 000 tilhørte kvinnelige innskyttere³.

I tillegg rapporterer Norfund på utlån som andel av totalkapitalen. Mange banker i utviklingsland investerer i lokale og sikre statspapirer i stedet for lånepapirer, eller tar i mot innskudd uten å låne pengene videre ut til små bedrifter. Dette begrenser tilbudet av finansielle tjenester. Raten for utlån i forhold til total kapital er derfor et viktig supplement til tallene for utlån og innskudd. 70 prosent av finansinstitusjonene har en høy rate for utlån som andel av total kapitalen. De resterende institusjonene er på et akseptabelt nivå. En lav rate hos en finansinstitusjon kan føre til at Norfund stopper ytterligere lån eller selger seg ut av investeringen.

Eierstyring og selskapsledelse

Norfund vurderer sine finansinstitusjoners tilnærming til eierstyring og selskapsledelse med tanke på miljø og sosiale forhold. Vår vurdering avslørte at seks av

våre finansinstitusjoner hadde gode tilnærminger til slike forhold i institusjonen, inkludert Capitec (se casestudie på side 24). Syv av institusjonene rapporterer at de blir stadig mer oppmerksomme på betydningen av eierstyring og selskapsledelse. Disse har rapportert at de har retningslinjer for dette, eller er i en prosess hvor de skal implementere slike retningslinjer. Åtte av institusjonene rapporterte at de ikke har retningslinjer. Norfund vil i 2010 fortsette å jobbe med finansinstitusjonene for å sikre at de implementerer gode retningslinjer for eierstyring og selskapsledelse, og praktiserer disse på en best mulig måte.

Utsikter for 2010

I 2010 vil Norfund fortsette satsingen på finansinstitusjoner med særlig satsing på mikrofinans og banker med fokus på SMBer. Etter flere år med sterk vekst i porteføljen vil Norfund i 2010 i større grad fokusere på oppfølging og utvikling av prosjekter i nåværende portefølje og vekst i prioriterte områder, spesielt i Øst-Afrika.

Real People tilbyr kreditt til små bedrifter og personer med lav inntekt.

SMB-FOND

– EN KANAL FOR Å NÅ UT TIL SMÅ OG MELLOMSTORE BEDRIFTER

Høydepunkter i 2009

- SMB-fond investerte totalt 120 millioner kroner i tre ulike fond.
- Den største nye investeringen var i Evolution One Fund, med 50 millioner rand (39 millioner kroner) i dette fondet.
- Den største oppfølgingsinvesteringen var Aureos Latin America Fund med ytterligere 10 millioner dollar.

Små og mellomstore bedrifter er sentrale for en velfungerende økonomi. Denne typen bedrifter bidrar til lokal sysselsetting, diversifisering av økonomien og økonomisk vekst. Investeringer i fond er en velegnet strategi for å nå ut til SMBer. Investeringer i SMB-sektoren i Norfunds markeder er svært krevende, og bedriftene krever tett oppfølging. Erfaring har vist at utvalgte lokale fondsforvaltere kan gjøre denne jobben godt og bidra til å skape betydelige verdier. Norfund har opparbeidet kompetanse på utvelgelse av forvaltere og etablering av hensiktsmessige fondsstrukturer.

Aktive eierfond (Private Equity-fond):

Investorer skyter inn penger i fond som brukes til investeringer i selskaper i svært tidlig fase, vekstfase eller restruktureringsfase. Fondene opererer som langsiktige og svært aktive eiere for å utvikle verdier i selskapene.

Venturekapital: Underkategori av aktive eierfond. Investeringer i teknologiselskaper i en tidlig fase, som står foran vekst og ekspansjon, typisk foran internasjonalisering.

Norfund har en fondsportefølje bestående av totalt 32 fond i Latin-Amerika, Asia og Afrika. Fondene investerer lokalt i SMBer, primært med egenkapital-instrumenter. Norfunds totale forpliktelser for fondsinvesteringer var ved utgangen av 2009 1,4 milliarder kroner, hvorav 655 millioner var netto utbetalt.

Under finanskrisen i 2008 var markedet for nye fond vanskelig og etableringen av fond gikk tregt. Dette ga utviklingsorienterte investorer som Norfund en enda viktigere rolle enn før i forbindelse med å hente inn kapital til nye fond. Flere av våre eksisterende fond fikk også utfordringer med likviditeten i porteføljeselskapene. Sett under ett har likevel den påfølgende og mer gjennomgripende økonomiske nedgangen i våre markeder preget fondenes resultater og verdiutvikling langt mer enn den opprinnelige finanskrisen. Dette har særlig gått utover fond i slutfasen, som er avhengige av å selge porteføljeselskapene under de rådende forhold. Fra siste halvdel av 2009 har markedet vist enkelte tegn til bedring, og våre forvaltere uttrykker en større optimisme til tiden som kommer.

Strategi

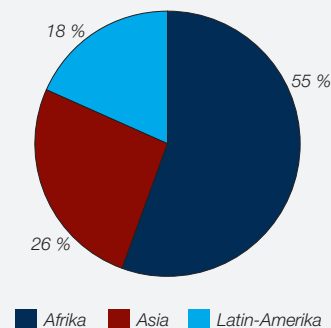
Norfund investerer egenkapital i aktive eierfond, som venturekapital - og andre investeringsfond (se egen tekstboks) som retter seg mot SMBer som trenger vekstkraft og ekspertise. Ved å investere i SMB-fond og fondsforvaltere, hjelper Norfund til med å bygge opp den formelle økonomien og styrke det lokale kapitalmarkedet.

NØKKELTALL SMB-FOND

Investeringsavtaler	1 351 mill kr
Netto utbetalt investeringer	655 mill kr
Nye investeringsavtaler 2009	254 mill kr
Antall investeringer	36

Andel i minst utviklede land	24 %
Andel oppstartsbedrifter	12 %

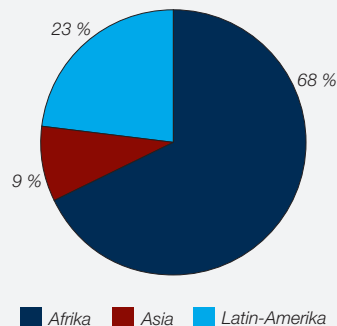
Geografisk fordeling total portefølje - SMB-fond

Sysselsatte i fondenes investeringer	76 000
Kvinneandel	39 %
Innbetaling til lokale myndigheter	600 mill kr
Norfunds vektete andel av selskapskatt	15,3 mill kr

Antall førstegenerasjonsfond	18
Gjennomsnittlig resultat for eierstyring	1 (dårlig) til 3 (best)
	2,2

Geografisk fordeling - Nye investeringsavtaler 2009 - SMB-fond

Norfund vil fortsette å investere i SMB-fond, primært gjennom eksterne fondsforvaltere der Norfund ikke er eier, men også i enkelte tilfeller ved å etablere og eie nye fondsforvaltere der det er identifisert et behov i markedet.

Norfunds fokus på SMBer, viljen til å investere i førstegangs fondsforvaltere og til å etablere fond og fondsforvaltere der et behov eksisterer i dag, er Norfunds viktigste bidrag for å være addisjonelle. Norfund arbeider sammen med andre investorer for økt gjennomsiktighet i investeringsfondene, både når det gjelder juridisk avtaleverk og honorarstrukturer.

Norfund investerer i SMB-fond med en klar utviklingsprofil og der mangelen på kapital er tydelig. Samtidig er det viktig å mobilisere privat kapital i fonds-investeringene. Derfor investerer Norfund både i fond som mangler tilgang på kommersiell privat kapital på grunn av liten størrelse, et smalt investerings-område eller mangel på resultater å vise til, men også i større, mer erfarne fond med mangel på kapital, hvor Norfund kan trekke med seg private investorer.

Aktivitet i 2009

I tillegg til å overta fondene FIPA og Fanisi på 134 millioner kroner fra investerings-området Industrielle partnerskap, inngikk investeringsområdet SMB-fond investeringsforpliktelser i tre ulike fond på totalt 120 millioner kroner i 2009:

- *Evolution One Fund* er et fond som spesialiserte seg på investeringer i SMBer innen miljøteknologi og ren energi i det sørlige Afrika. Fondet er det første av sitt slag i regionen og vil kunne spille en viktig rolle for fremveksten av denne sektoren i det

CAMBODIA-LAOS DEVELOPMENT FUND

Cambodia-Laos Development Fund ble opprettet i 2009, med Norfund, Finnfund og IFC som investorer. Investeringskapitalen er på totalt 10 millioner dollar. Norfund har forpliktet seg for 4 millioner dollar. Fondet investerer i SMBer i Kambodsja og Laos, og vil gjøre sine første investeringer i 2010. Forvalteren har ambisjoner om å nå en samlet fondsstørrelse på 20 millioner dollar i løpet av 2010.

Førstegangsfond

Kambodsja og Laos er begge klassifisert som MUL. Imidlertid har økonomiene vokst de siste årene, og landene har et stort potensial for videre vekst gjennom utvikling av sektorer som turisme, industri, handel og ved å bedre utnytte sine naturressurser. Men det finnes også omfattende hindringer for videre vekst. Den tilgjengelige kapitalen har vært preget av kortsiktige banklån som har vært vanskelig tilgjengelig for SMBer. Kapitalmarkedet har manglet aktive eierfond som har vært villige til å satse risikokapital i bedrifter i vekstfase.

Norfund ønsker å spille en aktiv rolle for videre utvikling i disse landene ved å bidra til å utvikle den

finansielle infrastrukturen og bringe vekstkapital til SMBer. Norfund har derfor satset på en ny forvalterorganisasjon, Emerging Markets Investment (EMI), ved investeringen i Cambodia Laos Development Fund. Selv om denne type investeringer ofte er forbundet med høy risiko, er det viktig at Norfund sammen med andre er villige til å bære denne.

Partnerskap med Aureos

I 2001 etablerte Norfund Aureos sammen med sin britiske søsterorganisasjon CDC. Aureos regnes i dag som verdens største forvalter av SMB-fond i fremvoksende markeder. For å sikre profesjonalitet i forvaltningen av Cambodia Laos Development Fund har EMI inngått et partnerskap med Aureos. Partnerskapet gir EMI tilgang på den erfaringen Aureos har bygget opp etter å ha gjennomført flere hundre transaksjoner verden over. Norfund betrakter kombinasjonen av Aureos' erfaring og EMIs lokale nettverk som svært verdifullt. I årene som kommer vil prosjekter som Cambodia Laos Development Fund kunne bidra til å gjøre investeringsmuligheter i landene rundt Mekong-elven mer tilgjengelige og attraktive også for private investorer.

Norfunds styreleder Kristin Clemet taler ved den offisielle åpningsseremonien til Cambodia Laos Development Fund

Mobiltelefonen har gjort hverdagen enklere for millioner av mennesker

sørlige Afrika. Norfund har investert 50 millioner rand (39 millioner kroner), hvorav fondets totale størrelse er 577 millioner rand (452 millioner kroner). De viktigste medinvestorene i fondet er Consensus Business Group og den Afrikanske Utviklingsbanken (ADB).

- *Aureos Latin America Fund* investerer i mellomstore bedrifter i Latin-Amerika, innenfor bransjer som forbrukervarer, finanstjenester, logistikk, transport og utdanning. Fondet er en viktig aktør i markedet for mellomstore investeringer i regionen, men fikk i kjølvannet av finanskrisen 2009 vanskeligheter med å hente inn privat kapital. Norfund investerte derfor ytterligere 10 millioner dollar i fondet, og har dermed totalt investert 25 millioner dollar i fondet. Fondets totale størrelse er 184 millioner dollar. De største medinvestorene er CDC og det Colombianske pensjonsfondet.
- *Cambodia-Laos Development Fund* er et fond som investerer i SMBer i Kambodsja og Laos. Norfund investerte 4 millioner dollar i fondet. (Se casestudie på side 27.)

I tillegg har Norfund etablert to nye fond: FIPA i Angola og Fanisi i Øst-Afrika. FIPA er det første aktive eierfondet i Angola, og Fanisi er det første venturekapitalfondet i Øst-Afrika. Begge fondene er nyskapingen i sine markeder. Norfund har initiert dem, ansatt forvaltere og brukt betydelige ressurser på å hente inn kapital og etablere det juridiske avtaleverket. Fanisi er beskrevet nærmere i et eget casestudie på side 6.

UTVIKLINGSEFFEKTER⁴

Andel av porteføljen i MUL, Afrika, oppstartsbedrifter og egenkapital

55 prosent av kapitalen til SMB-fond er investert i Afrika, og 24 prosent er investert i MUL. 12 prosent av kapitalen er investert i nyetablerte fondsforvaltere som har satt opp nye innovative fond med hensyn til geografi og/eller segment. I hovedsak investerer fondene med egenkapital i bedriftene.

Arbeidsplasser og skatt

76 000 personer var i 2009 sysselsatt i bedriftene investert i via Norfunds investeringsområde SMB-fond. Av disse var over 39 prosent kvinner.

Selskapene betalte totalt 600 millioner kroner til lokale myndigheter i blant annet selskapsskatt, avgifter og lisenser. Vektet i forhold til Norfunds eierandel betalte finansinstitusjonene 15 millioner kroner i selskapsskatt.

Førstegangsforvaltere

To tredjedeler av SMB-fondene Norfund har investert i, er forvaltet av førstegangsforvaltere. Motivasjonen for å rapportere på denne indikatoren er at mange førstegangsforvaltere har vanskeligheter med å tiltrekke seg fond i det private kapitalmarkedet. Ved å investere i kvalifiserte førstegangsforvaltere spiller Norfund også en rolle i å stimulere til konkurranse mellom fondsforvaltere i utviklingsland.

⁴ Ved utgangen av 2009 hadde Norfund utbetalt kapital til 27 SMB-fond. 24 av disse rapporterte på deres utviklingseffekter.

Utbetalingsrate

Gjennomsnittlig utbetalingsrate er en viktig indikator for å måle utviklings-effekter for SMB-fond. Et typisk fond er satt opp slik at de har en investeringsperiode på 3-5 år, der fondene investerer kapitalen som investorene har forpliktet seg til. Imidlertid kan det være en utfordring å investere kapitalen i tide. Dette skyldes i stor grad utfordringer med å investere kapital i fremvoksende og lite utviklede markeder på en fornuftig måte.

Norfund har utviklet en metode for å kunne måle hvordan fondene presterer på denne utviklingsindikatoren. Tallet for utbetalingsrate tolkes slik at fond som får en høy verdi investerer raskt i forhold til Norfunds forventninger. Et fond som får en lav verdi investerer senere enn våre forventninger. En forholdsvis høy andel av Norfunds fondsinvesteringer scorer lavere enn forventet. Dette kan skyldes at Norfund har en stor andel førstegangsforvaltere og at Norfunds markeder er krevende for investeringer i aktiv eierkapital. Norfund jobber sammen med fondsforvalterne og andre fondsinvestorer for å forbedre utbetalingsraten.

Selskapsledelse og eierstyring

På samme måte som med finansinstitusjoner, arbeider Norfund med sine fondsforvaltere for å forsikre seg om at de tar en proaktiv tilnærming til selskapsledelse og eierstyring i investeringene. Dette inkluderer styring i forhold til miljø- og sosiale forhold. En vurdering av Norfunds fondsforvaltere viste at to av fondsforvalterne hadde gode tilnærming til selskapsledelse og eierstyring. Majoriteten av Norfunds fondsforvaltere, – 15 av dem – har blitt mer oppmerksom på betydningen av slike forhold i selska-

Innpakking av squash for eksport til USA gir arbeidsplasser til mange kvinner i Guatemala.

pene de investerer i. Disse forvalterne har rapportert at de har retningslinjer for selskapsledelse og eierstyring, eller er i en prosess for å utvikle og implementere dette. Syv av Norfunds fondsforvaltere rapporterte at de ikke har slike retningslinjer eller forlanger at bedriftene de investerer i har dette. Norfund vil i 2010 arbeide med våre fondsforvaltere for å sørge for at de fremmer gode retningslinjer for selskapsledelse og eierstyring overfor sine porteføljeselskaper, og at disse retningslinjene utøves på en best mulig måte.

Utsikter for 2010

Norfund observerer en økende interesse blant private investorer for muligheter i Afrika og andre mindre utviklede marke-

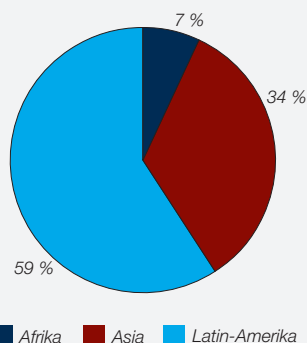
der. Likevel er mange aktører svært tilbakeholdne med å investere midler i disse markedene fordi de mangler den nødvendige erfaringen og kompetansen som kreves for å investere. I 2010 ønsker Norfund å bidra til at denne private kapitalen finner veien til markeder der Norfund er aktive.

Et konkret initiativ Norfund vil arbeide med, er å opprette en saminvestering-mekanisme som vil gjøre det enklere for private investorer å investere sammen med Norfund i fond. Fondsinvesteringer kan være attraktive for private investorer fordi de er diversifiserte og har moderat risiko, samtidig som de tilbyr en høy forventet avkastning.

NØKKELTALL FORNYBAR ENERGI

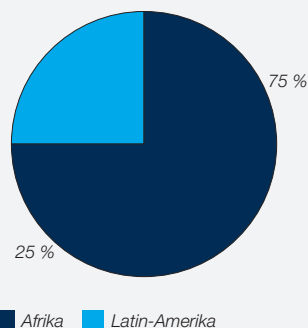
Investeringsavtaler	2 348 mill kr
Netto utbetalt til investeringene	2 220 mill kr
Nye investeringsavtaler 2009	120 mill kr
Antall investeringer	4
Andel i minst utviklede land	6 %
Andel oppstartsbedrifter	44 %
Andel egenkapitalinvesteringer	96 %

Geografisk fordeling total portefølje - Fornybar energi

Sysselsatte	1 600
Kvinneandel	12 %
Innbetaling til lokale myndigheter	356 mill kr
Norfunds vektete andel av selskapsskatt	29,3 mill kr
Produksjonskapasitet	629 MW
(299 under bygging)	
tilsvarende strømforbruket til	11,4 mill personer
CO ₂ reduksjon	2 mill tonn

Geografisk fordeling - Nye investeringsavtaler 2009 - Fornybar energi

FORNYBAR ENERGI

– GRUNNLAGET FOR FORBEDREDE LIVSVILKÅR

Høydepunkter i 2009

- SN Power AfriCA ble opprettet. Selskapet er viet til utvikling av fornybar energi-prosjekter i Afrika og Mellom-Amerika.
- Vannkraftverket Bugoye i Uganda og vindfarmen Totoral i Chile ble åpnet og har startet kommersiell drift.
- HMS-standarden ved Allain Duhangan-prosjektet i India hadde nådd et akseptabelt nivå ved utgangen av året, etter vellykkede sikkerhetstiltak.

Velstandsutvikling er sterkt koblet til tilgang på elektrisitet. Pålitelig elektrisitet er en forutsetning for etablering og utvikling av industri og næringsliv. For enkeltmennesker kan elektrisitet bidra til forbedret helse gjennom et sunnere innemiljø og mer avanserte helsetjenester. I dag mangler ca 1,6 milliarder mennesker tilgang til elektrisitet. Samtidig er utbygging av energiproduksjon svært kapitalkrevende. International Energy Agency (IEA) estimerer investeringsbehovet for kraftproduksjon i utviklingsland til 3 400 milliarder dollar frem til år 2030⁵.

Vannkraft er i dag en av de få fornybare energikildene som uten subsidier kan konkurrere med fossil energi. Vannkraft vil dermed i mange tilfeller være det eneste reelle storskala alternativet til kull-, olje- og gassbasert energiproduksjon.

Utbygging av vannkraftanlegg er tidkrevende og kapital- og kompetanseintensivt. Kombinert med utfordrende ramme-

betingelser har dette ført til en altfor lav realisering av energipotensialet i de fleste fattige land. Norfund ønsker å bidra til å fremme fornybar energiproduksjon som grunnlag for økonomisk vekst og forbedret livskvalitet i utviklingsland. Det gjøres best ved å investere egenkapital, mobilisere annen kapital og ved å kombinere dette med kompetanse og innsikt i sektoren. Samarbeidet med norske energiproducenter som Statkraft, Trønder Energi og BKK, er eksempler på dette.

Strategi

Norfund har et sterkt sektorfokus på fornybar energi. Norfunds strategi er å mobilisere solide tekniske partnere, samtidig som vi diversifiserer porteføljen vår. SN Power har vist at med den rette kombinasjonen av kapital og kompetanse, er det mulig å håndtere de mange risikoforholdene forbundet med å gjøre fornybar energiinvesteringer kommersielt bærekraftige. Restruktureringen av SN Power, opprettelsen av SN Power AfriCA og bidragene fra Statkraft, TrønderEnergi og BKK er betydelige skritt for å realisere Norfunds strategi på dette området.

Aktivitet i 2009

I Uganda åpnet vannkraftverket Bugoye tidligere enn forventet, og med tilfredsstillende HMS-standarder. Anlegget har en effekt på 13 MW, og en beregnet årsproduksjon på 82 GWh. Bugoyes strømproduksjon tilsvarer syv prosent av elektrisitetssalget i Uganda. Den totale finansieringsrammen for prosjektet har vært i størrelsesorden 50 millioner dollar. Bak prosjektet står TrønderEnergi og Norfund. Den norske staten har gjennom

⁵ World Energy Outlook 2008

Ved hjelp av elektrisitet blir det lettere å gjøre hjemmeleksene etter at mørket faller på.

Utenriksdepartementet også bidratt med direkte økonomisk støtte til prosjektet.

I desember signerte Norfund en låneavtale på 43 millioner kroner med E+Co, som tilbyr lån, egenkapital og støtte til forretningsutvikling for små- og mellomstore energientreprenører i Afrika og Sentral-Amerika. (Se casestudie på denne siden.)

Etablering av SN Power AfriCA er fullført. Selskapet, som skal fokusere på Afrika og Mellom-Amerika, er fullt operativt. Det er et stort utnyttet potensial for vannkraft i begge regionene. Mange prosjektmuligheter har blitt analysert, og det forventes at første investering vil bli gjort i første halvdel av 2010. På eiersiden har Norfund solgt en samlet eierandel på 35 prosent til BKK og Trønder Energi. Etter nedsalget eier Norfund 19 prosent av aksjene i SN Power AfriCA, i tillegg til andelen som eies indirekte gjennom SN Power, hvor Norfund eier 40 prosent.

I India ble det i oktober inngått en samarbeidsavtale mellom Tata Power og

SN Power, hvor målet er å utvikle felles vannkraftprosjekter i India og Nepal. Sammen tar partnerne sikte på å utvikle prosjekter på totalt 4 000 MW frem til 2020.

I India har det blitt gjennomført *vellykkede sikkerhetstiltak* på SN Powers prosjekt Allain Duhangan. Fra 2006 til 2009 har totalt 15 dødsfall funnet sted i forbindelse med utbygging av prosjektet, hvor SN Power er minoritetsseier. Fire av dem skjedde i første kvartal i 2009. Gjennom de siste ni månedene av året ble registrerte hendelser redusert til et akseptabelt nivå, men beklageligvis skjedde det en dødsulykke ved anlegget i mars 2010 i forbindelse med bygging av en høyspentmast.

I Chile startet *produksjon av strøm på SN Powers første vindkraftprosjekt*, Totoral. Forventet årlig produksjon for vindparken er 110 GWh, nok til å dekke behovet for omtrent 50 000 chilenske husholdninger. Totoral vil produsere karbonnøytral energi og er godkjent under Kyoto protokollens "Clean Development Mechanism" (CDM).

E+CO

I desember 2009 signerte Norfund og E+Co en låneavtale på 43 millioner kroner. Avtalen åpner opp for et lån på ytterligere 30 millioner kroner fra Norfunds sveitsiske søsterorganisasjon Sifem.

E+Co bidrar med egenkapital, lån og forretningsstøtte til småskala energi-entreprenører i utviklingsland. Investeringene til E+Co er i størrelsesorden 150 000 kroner til 6 millioner kroner i ulike typer solenergi, energi fra biomasse, mini-vannkraft og til energieffektivisering. De siste 15 årene har E+Co gjort over 200 energirelaterte investeringer, og har mobilisert 1 400 millioner kroner til energiinvesteringer i utviklingsland i Latin-Amerika, Afrika og Asia.

E+Co har utviklet et unikt trippel bunnlinje-rapporteringsystem som måler resultatene av investeringene på tvers av 34 sosiale, miljømessige og finansielle indikatorer. Så langt har investeringene til E+Co bidratt til å forsyne 5,6 millioner mennesker med ren energi, redusert utslipp på 4 millioner tonn CO₂ og oppnådd en avkastning (IRR) på 8,4 prosent. E+Co har ambisiøse mål om å bidra til å forsyne 80-100 millioner mennesker i utviklingsland med ren energi innen 2020. E+Co jobber også aktivt med å bistå entreprenørene sine med å få tilgang til finansiering under den rene utviklingsmekanismen (CDM).

Norfund er imponert over hva E+Co har oppnådd så langt og ønsker å bidra til en oppskalering fremover. Norfund har strukturert låneavtalen med E+Co på en unik måte, med et lavt fastrenteelement. Samtidig deler E+Co og Norfund oppsidedmulighetene og risikoen gjennom en variabel del som er avhengig av CO₂-kvotesalg fra prosjektene som finansieres gjennom lånefasiliteten. Norfunds mål er at denne strukturen kan være interessant for andre investorer, slik at E+Co kan få tilgang til ytterligere kapital og nå sine ambisiøse vekstmål.

Det er forventet at Totoral vil fortrenge 65 000 tonn CO₂-utslipp per år. 60 prosent av de ansatte ved utbyggingen er rekruttert fra regionen. Prosjektet ble ferdigstilt til planlagt tid, under budsjett og med gode miljø- og sikkerhetsresultater.

UTVIKLINGSEFFEKTER

Under investeringsområdet Fornybar energi ble det for 2009 samlet inn informasjon om utviklingseffekter for to investeringer: Bugoye og SN Power.

Andel av porteføljen i MUL, Afrika, oppstartsbedrifter og egenkapital

Bare 6 prosent av den avtalefestede porteføljen innen fornybar energi er i Afrika. Grunnen til det er at SN Powers investeringer stort sett er i Asia og Sør-Amerika. Kun 11 prosent av investeringene er i MUL-land av samme årsak. Disse andelene forventes å øke i de kommende år med opprettelsen av det nye selskapet SN Power AfriCA, som er viet til utvikling av fornybar energi-prosjekter i Afrika og Mellom-Amerika. 44 prosent er investert i nybyggingsanlegg, og hele 96 prosent er investert som egenkapital.

Arbeidsplasser

I 2009 arbeidet totalt 1 574 mennesker i disse selskapene. 193 av dem var kvinner, hvilket utgjør en kvinneandel på 12 prosent. I tillegg jobbet 5 672 personer som kontraktører i SN Power.

Skatteinntekter

Det ble i 2009 betalt over 356 millioner kroner til lokale myndigheter blant annet i selskapsskatt, avgifter og lisenser. Vektet i forhold til Norfunds eierandel betalte finansinstitusjonene 29,3 millioner kroner i selskapsskatt.

Kapasitet og produksjon

SN Power og Bugoye har en samlet kapasitet på 970 MW. I tillegg har SN Power prosjekter under utbygging som vil øke kapasiteten med 625 MW. Det jobbes også med prosjektmuligheter

som kan lede til en ytterligere økning av kapasiteten med 1 775 MW.

I 2009 ble det produsert til sammen 3 816 GWh ved SN Powers anlegg og ved Bugoye.

Strømforsyning

Elektrisiteten som produseres ved SN Power og Bugoye selges til andre selskaper som formidler strøm til sluttbrukere. Sluttbrukerne er både individer og bedriftskunder. Basert på estimater for årlig strømforbruk per innbygger i ulike land, kan det gjøres beregninger på hvor mange mennesker som forsynes med strøm basert på den produserte mengden elektrisitet. For 2009 tilsvarte dette strømforbruket til 11,4 millioner mennesker.

Unngåtte klimautslipp

Utbygging av energitilgangen i utviklingsland basert på fornybar energi, reduserer behovet for energiproduksjon fra kull- og dieselkraftverk. Kraftproduksjonen ved SN Power og Bugoye medførte at utslipp på omtrent 2 millioner tonn CO₂ ble unngått i 2009. Både Bugoye og en rekke av SN Powers anlegg er innlemmet i CDM-ordningen som et ledd i Kyoto-avtalen. Til sammen er det godkjent CDM-kvoter for 11,6 millioner tonn CO₂. I tillegg er det estimert 3 millioner tonn unngått CO₂ som for tiden er i en godkjeningsprosess under CDM-mekanismen.

Dialog med interesseorganisasjoner

Nær halvparten av Norfunds kapital er investert i fornybar energivirksomhet. I 2008 arrangerte Norfund for første gang en dialog med relevante interesseorganisasjoner på vannkraftfeltet. Organisasjonene oppfordret Norfund til å øke fokuset på småskala energiinvesteringer, samt å øke bredden i energiinvesteringene.

Investeringene både i Bugoye og i ren energi-fondene Evolution One og E+Co er motivert av dette. I 2009 ble det også avholdt en lignende dialog hvor organisasjonene oppfordret Norfund til å fortsette dette fokuset. Norfund har i 2009 deltatt aktivt i et prosjekt om bærekraftige energiinvesteringer i utviklingsland, administrert av Energi Norge. Prosjektet involverer både myndigheter, interesseorganisasjoner og næringsliv.

Utsikter for 2010

SN Power er Norfunds hovedinstrument for investeringer i fornybar energi i Sør-Amerika og Asia, og SN Power AfriCA for Afrika og Sentral-Amerika. Norfund vil fortsette med aktiv eierskapsutøvelse i selskapene, og vil særlig jobbe for at SN Power AfriCA lykkes med sine selskaps- og investeringsmål.

SN Power planlegger å ferdigstille følgende prosjekter i løpet av 2010:

Land	Prosjekt	MW	GWh
Chile	La Higuera	155	811
Chile	La Confluencia	156	700
India	Allain Duhangen	192	800

Samlet representerer disse over 500 MW i installert kapasitet og 2300 GWh i årlig produksjon. Under CDM-ordningen vil disse bidra til en årlig utslippsreduksjon på 1,5 millioner tonn CO₂.

Når det gjelder annen aktivitet, fortsetter Norfund og TrønderEnergi samarbeidet i Uganda, og vurderer nye muligheter for samarbeid. I løpet av året er det et mål å få fullfinansiert vannkraftprosjektet Kikagati hydropower i Kagera-elven, som ligger på grensen mot Tanzania sørvest i Uganda. Prosjektet kan bli på opptil 25 MW, og det vil bli søkt om godkjenning under CDM-mekanismen.

INDUSTRIELLE PARTNERSKAP

INVESTERINGER MED SPESELT STORE UTVIKLINGSEFFEKTER

Høydepunkter i 2009

- Fortsatt satsing på landbruksinvesteringer i Afrika med blant annet investering i avokadoplantasjonen Africado i Tanzania.
- Etablering av to nye fondsselskaper og fond i Afrika: FIPA i Angola og Fanisi i Kenya.
- Nytt lån til norskeide Green Resources på 7 millioner dollar.

Dette investeringsområdet ble tidligere kalt "Direkte investeringer", men endret i 2009 navn til "Industrielle partnerskap". Industrielle partnerskap gir lån til og investerer egenkapital i enkeltbedrifter

utenfor energi- og finanssektoren i det sørlige og østlige Afrika. Avdelingen har også hatt ansvar for etableringen av de nyopprettede fondene FIPA og Fanisi og brukt betydelig kapasitet på disse. Etter at fondene ble etablert er ansvaret flyttet over til investeringsområdet SMB-fond. Utenom FIPA og Fanisi hadde avdelingen avtalefestede investeringer for 164 millioner kroner i 2009. Avtalefestede investeringer var ved utgangen av 2009 totalt på 425 millioner kroner fordelt på 16 engasjementer.

Industrielle partnerskap investerer direkte der det etablerte bankvesenet ikke tør satse, i nyetableringer og i andre prosjekter med stor risiko og høye

utviklingseffekter. Dette er den investeringsformen som gir Norfund størst mulighet for å velge partnere og prosjekter, men stiller også tilsvarende krav til prosjekt- og partnervurdering, samt sektor- og landforståelse. Eiere, ledelse, myndigheter og ofte også kunder, er involvert i arbeidet med å gjøre selskapet levedyktig. Lykkes man, kan lønnsomheten og utviklingseffektene bli betydelige, både for lokalsamfunnet og for landet.

Strategi

Industrielle partnerskap skal gjøre investeringer som har særlig store utviklingseffekter, ha et aktivt eierskap og et lokalt nettverk og tilstedeværelse. Det geografiske satsingsområdet er Afrika sør for Sahara.

Landbruk og landbruksrelatert industri er viktigst, men Norfund investerer også i andre sektorer som turisme og industri. Norske bedrifter har et stort potensial for å bidra til vekst i Afrika, og Norfund ønsker flere investeringer med norske bedrifter. I tillegg til kapital, bistår Norfund partnere med land- og markedsforståelse, samt lokalt forankret investeringskompetanse gjennom våre erfarne prosjektledere, og et lokalt næringslivsnettverk.

Norfund eier aldri mer enn 50 prosent av aksjene i et selskap, men vi søker på dette investeringsområdet normalt egenkapitalposisjoner som gir innflytelse. Posisjonene varierer typisk mellom 15 og 45 prosent. For norske selskaper er sikrede lån også en mulighet.

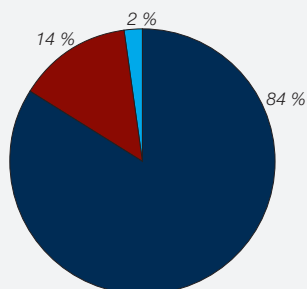
Angola reiser seg fra krig og fattigdom til å bli en Afrikas raskest voksende økonomier.

NØKKELTALL INDUSTRIELLE PARTNERSKAP

Investeringsavtaler	425 mill kr
Netto utbetalt til investeringene	224 mill kr
Nye investeringsavtaler 2009	164 mill kr
Antall investeringer	16
Andel i minst utviklede land	56 %
Andel oppstartsbedrifter	21 %
Andel egenkapitalinvesteringer	56 %

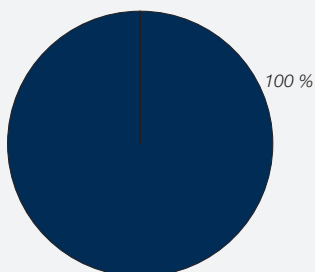
Geografisk fordeling total portefølje - Industrielle partnerskap

■ Afrika ■ Asia ■ Latin-Amerika

Sysselsatte	18 000
Kvinneandel	27 %
Innbetaling til lokale myndigheter	3006 mill kr
Norfunds vektete andel av selskapskatt	0,5 mill kr
Nasjonale innkjøp	348 mill kr

Geografisk fordeling - Nye investeringsavtaler 2009 - Industrielle partnerskap

■ Afrika

Aktivitet i 2009

Landbruk i Afrika: I 2009 investerte Norfund i en avokadoplantasje i Tanzania. Plantasjen skal produsere avokadoer, som i hovedsak skal eksporteres til Europa (se casestudie på side 36). Avdelingen har også brukt betydelige ressurser på å følge opp og videreutvikle andre landsbruksinvesteringer i porteføljen: Casquip i Swaziland og Matanuska i Mosambik. I tillegg inngikk Norfund en ny låneavtale med det norskeide selskapet Green Resources AS i 2009 på 7 millioner dollar. Den innskutte kapitalen skal gå til videreutvikling av treplantasjene i Tanzania, Uganda og Mosambik og sagverket Sao Hill i Tanzania. Norfund har hatt et engasjement med selskapet siden 2003. Det nye lånet innebærer en betydelig opptrapping av engasjementet.

Etablering av to nye fond i Afrika:

Norfund har de siste årene arbeidet med å opprette to nye lokale fond i Afrika, i henholdsvis Kenya og Angola. Begge ble etablert i 2009.

Fanisi er et venturekapitalfond basert i Nairobi, som skal investere risikovillig kapital i oppstartsbedrifter sammen med lokale entreprenører i Øst-Afrika. Fondet er det første av sitt slag i regionen, og fondsforvalterne består hovedsakelig av høyt kvalifiserte kenyanere med solid entreprenørfaring fra flere sektorer i regionen. Fanisis strategi omfatter ledelses-, entreprenør- og investeringsrådgivning til selskapene det investeres i (se case på side 6).

Fundo de Investimento Privado – Angola (FIPA) er et fellesforetak mellom Norfund og den lokale Banco Africano de Investimentos (BAI). Fondet skal investere i SMBer. I Angola finnes det i dag ikke

aktive eierfond, og FIPA er derfor det første i sitt slag i landet. Norfund og BAI har arbeidet i en årrekke med blant annet å få på plass det juridiske rammeverket for fondsetableringer i Angola. I et land som sårt trenger investeringer utenfor den dominerende olje- og gasssektoren, er fond som FIPA spesielt viktige.

Forsterket europeisk samarbeid: Norfund har siden 2005 deltatt i samfinansieringsmekanismen EFP sammen med Norfunds mange europeiske søsterorganisasjoner og European Investment Bank (EIB). Gjennom EFP har Norfund investert i ni prosjekter, hvorav alle er i Afrika og 61 prosent i MUL. I tillegg til at EFP muliggjør finansiering for større prosjekter i utviklingsland, er også EFP viktig for samarbeid og overføring av kompetanse mellom de europeiske DFene. I 2009 forpliktet Norfund seg med 10 millioner euro til EFP.

MUL-låneordning: Norfund har opprettet en låneordning for å gi små lån til norske bedrifter som investerer i MUL. Formålet er å realisere risikofylte prosjekter med høy utviklingseffekt. Lokal forankring og kompetanseoverføring blir vektlagt. I løpet av 2009 ble det gitt ett nytt lån under denne ordningen.

UTVIKLINGSEFFEKTER

Andel av porteføljen i Afrika, MUL, oppstartsbedrifter og egenkapital

84 prosent av den avtalefestede kapitalen er viet til Afrika, og alle nye investeringer skal kun gå til i Afrika. MUL-andelen er på 56 prosent. 21 prosent av kapitalen er i oppstartsprosjekter, men ser man på investeringene som har blitt gjort siden Norfunds

nye strategi trådte i kraft i 2007, blir andelen 47 prosent. Over halvparten, 56 prosent av kapitalen, er investert som egenkapital.

Arbeidsplasser

I investeringsområdet Industrielle partnerskap var det 12 aktive investeringer i 2009. Selskapene er veldig ulike. For eksempel er to av selskapene svært små og lånefinansiert gjennom MUL-låneordningen med kun en håndfull ansatte hver, mens både Grameen Phone, Matanuska og Green Resources har flere tusen ansatte. Totalt arbeidet 18 000 mennesker i bedriftene i dette investeringsområdet. Kvinneandelen var på 27 prosent. Andelen er høyere i bedrifter som er relatert til primærnæringene, eksempelvis Casquip, Matanuska og Nicafish.

Utover de formelt ansatte i selskapene, er det også mange som indirekte tjener på dem, for eksempel leverandører, kontraktører og tjenesteytende til selskapene. Det er vanskelig å tallfeste hvor mange dette gjelder, men Matanuska anslår for eksempel at 500 ansatte jobber for kontraktører som bygger ut vanningsanlegg og bygningsmassen som bedriften trenger. Nærmere 1800 lokale fiskere livnærer seg av å selge fangsten til selskapet Nicafish.

Skatteinntekter

I tillegg til utviklingseffekten som følger av at mennesker som har arbeid i den formelle økonomien lettere kan planlegge livet sitt og låne på framtidig inntekt, betaler de ansatte inntektsskatt og selskapene skatt, som er viktig for at myndighetene skal kunne finansiere fellesgoder. Totalt er summen av selskapsskatt, avgifter og lisenser på

Nicafish gir inntekter til mange lokale fiskere samt skaper mange arbeidsplasser ved fabrikk.

over 3 milliarder kroner, noe som i all hovedsak skyldes Grameen Phones store suksess i Bangladesh. Vektet i forhold til Norfunds eierandel betalte Industrielle partnerskap 0,5 millioner kroner i selskapsskatt. Grunnen er at bare to av Norfunds nyere egenkapitalinvesteringer innen Industrielle partnerskap er kommet i lønnsom driftsfase.

Nasjonale innkjøp

Når Norfund investerer er en forventet utviklingseffekt at det også skapes muligheter for annen næringsvirksomhet. Norfund har derfor besluttet å be selskapene rapportere på innkjøp av varer og tjenester, og hvor mye som kjøpes nasjonalt eller importeres.

Totalt foretok selskapene i 2009 innkjøp for 348 millioner kroner. Holdes Grameen Phone utenfor var beløpet omtrent

65 millioner kroner. Det er et stort spenn mellom selskapene på hvor mye som kjøpes nasjonalt og gjennom import. Mens Nicafish kjøper mer enn 90 prosent nasjonalt, er Matanuskas importandel nær like stor. At bedriftene er i ulike faser er med på å forklare noen av disse ulikhetene. Oppstartsbedrifter behøver ofte å importere mer spesialiserte varer og materiell enn bedrifter i regulær drift. I tillegg har ofte ikke MUL-land nasjonal industri til å forsyne eksportrettede bedrifter med nødvendige innsatsfaktorer. Videre er geografiske forhold av betydning: En bedrift som Matanuska har ekstra høy utviklingseffekt på grunn av sin isolerte plassering i Nord-Mosambik, men lokaliteten gjør det nærliggende å importere varer fra markeder i naboland som Zimbabwe og Malawi.

AVOKADOER I TANZANIA

Norfund inngikk en avtale vinteren 2009 om å investere egenkapital og lån i Africado Ltd, en avokadoplantasje som ligger ved foten av Kilimanjaro i Tanzania.

Høyden og klimaet er godt egnet for å levere frisk frukt til det europeiske markedet i en årstid hvor tilbudet på avokado er mindre, som følge av ulike innhøstingssesonger i Sør-Afrika, Sør-Amerika og Europa.

Selskapet planlegger å øke det totale tilgjengelige arealet fra omtrent 800 til 1500 mål. Hittil er omtrent 650 mål plantet, og den første avlingen vil bli høstet i 2010.

Selskapet vil etter hvert også engasjere et større antall uavhengige bønder som underleverandører av avokado. Ved full kapasitet planlegger Africado å sysselsette rundt 400 personer og flere tusen uavhengige bønder.

Selskapet vil bidra med eksportinntekter til Tanzania. I tillegg innføres avokado som ett nytt jordbruksprodukt som gir salgssinntekter i et område som er dominert av kaffedyrking. Med internasjonale svingninger i kaffeprisen, vil en økt bredde i næringsstrukturen redusere sårbarheten til bondene.

Investeringen i Africado er i tråd med Tanzanias egen fattigdomsreduksjonsstrategi.

Opplæring

En viktig utviklingseffekt av Norfunds virksomhet er kompetanseheving.

Ansatte som tilegner seg nye ferdigheter, kunnskap og forståelse, blir mer verdifulle for selskapene og mer attraktive arbeidstakere. Norfund har derfor for første gang bedt investeringsbedriftene om å rapportere på opplæringsvirksomheten som har funnet sted i året. Med unntak av to bedrifter, har alle gjennomført omfattende opplæringsvirksomhet.

Av de totalt 18 000 ansatte i selskapene, har 23 prosent fått opplæring knyttet til stillingene de skal fylle eller allerede bemanner. Eksempler er opplæringsprogrammer knyttet til jordbruksdrift, arbeidsledertrening, personalledelse og HMS. 10 prosent har mottatt opplæring som ikke er direkte relatert til deres stillinger, eksempelvis kurs i økonomisk forståelse, konfliktløsning, presentasjonsferdigheter, stresshåndtering og kosthold.

Teknologioverføring

Ofte er bedriftsinvesteringer og -aktiviteter mest effektivt for å realisere teknologioverføring. Hvorvidt teknologioverføring antas å forekomme er en utviklingseffekt som vektlegges positivt i Norfunds investeringsbeslutning. Det er elementer av teknologioverføring i syv av de 12 investeringene i 2009. Eksempelvis innfører teknologiselskapet EuroTechBridge ny teknologi for sporing av eksportvarenes opprinnelse i landbrukssektoren i Uganda. Dette skal sikre markedsadgang til vestlige markeder og forhindre skjult proteksjonisme. Selskapet Scanwaters vannrenseteknologi er et annet eksempel på en viktig teknologioverføring.

Forbedring av infrastruktur

Selskapsetableringer kan også lede til forbedring av fysisk og sosial infrastruktur som kommer lokalsamfunnene til gode. Eksempler er veier som utbedres eller at elektrisitet og vannforsyning blir lettere tilgjengelig. Selskapene rapporterer til Norfund på dette. For eksempel utbedret IT-selskapet Craft Silicon den sosiale infrastrukturen gjennom IT-opplæring av ungdom i lokalsamfunnet. Landbruks-selskapene Green Resources og Matanuska har utbedret veier, bygget skoler og forbedret vanntilgangen.

Antikorrupsjonspolitik

Som eier og långiver er det sentralt for Norfund å forhindre korrupsjon i tilknytning til investeringsselskapene. I tillegg til å forplikte selskapene gjennom avtaleverk, etterspør Norfund rapportering på etablert selskapspolitikk og regelverk i forhold til korrupsjon og akseptabel forretningspraksis. Ni av selskapene rapporterte at de har internt regelverk for anti-korrupsjon.

Utsikter for 2010

Industrielle partnerskap skal fortsette arbeidet med å bygge en portefølje av prosjekter med stor utviklingseffekt og høy addisjonalitet.

Landbruk og landbruksrelatert industri er prioritert, og vi vil bygge opp kompetanse innen dette feltet. I tillegg er det avgjørende å bygge opp en organisasjon som kan håndtere krevende prosjekter i vanskelige markeder.

ØVRIG AKTIVITET

Norfunds tilskuddsordning

For å forsterke vår rolle som utviklingsinvestor kan Norfund bruke tilskuddsmidler i tillegg til den kommersielle investeringen.

Tilskuddsmidlene brukes på tre områder:

- 1. Prosjektutvikling:** Bidra til å starte nye bedrifter og fond som ellers ikke ville blitt igangsatt fordi kostnadene er for høye og/eller prosjektene er for risikable.
- 2. Styrke utviklingseffektene:** En viktig utviklingseffekt av Norfunds virksomhet er bidraget til å utvikle kompetanse og kultur for god virksomhetsledelse og å ta hensyn til miljø og sosiale forhold. For å bidra til dette brukes betydelige ressurser på å styrke kompetansen i bedriftene gjennom utdanning og opplæring, i tillegg til arbeidet med å forbedre eierstyring og selskapsledelse.
- 3. Et utvidet samfunnsansvar:** Våre bedrifter eksisterer i lokalsamfunn som ofte er lite utviklet. Dette skaper behov for at bedriftene tar et bredere ansvar for de ansatte gjennom å bidra til helse, utdanning og utvikling av lokalsamfunnet. Derfor støttes programmer for å bekjempe HIV/AIDS blant de ansatte og deres familier, og andre tiltak som styrker utviklingseffektene for lokalsamfunnet.

Norfund forvaltet i 2009 94 millioner kroner i tilskuddsmidler, hvorav 24 millioner kroner gikk til Norfunds tilskuddsordning. Tilskuddsordningen brukte 14 millioner kroner på prosjektutvikling, 7 millioner kroner på å styrke utviklingseffektene og 2 millioner kroner på å ta et utvidet samfunnsansvar. De største tiltakene i 2009 inkluderer etablering av fondene Fanisi og FIPA, et forprosjekt ved vannkraftverket Kikagati og støtte til etablering av et HIV/AIDS-program i Aureos East Africas investeringer.

I tillegg ga Norfund øremerkede tilskudd på 60 millioner kroner til vannkraftverksprosjektet Bugoye, og 10 millioner i driftsstøtte til NMI.

Rundt 90 prosent av tilskuddsmidlene ble brukt til aktiviteter i Afrika.

Låneporteføljen

I 2001 overtok Norfund en låneportefølje fra Norad bestående av 48 lån. 14 var i Afrika, 11 i Sørøst-Asia inkludert Kina, 18 i Sør-Asia, fire i Latin-Amerika og ett i Øst-Europa. 44 prosent av lånene var på under 5 millioner kroner og rentebetingelsene på samtlige var myke (under normal markedsrente).

Lånesaldo ved utgangen av 2009 var på 33 millioner kroner og hadde en anslått verdi på 12 millioner kroner. Siste avdrags termin forfaller i 2011. Samlet hadde Norfund ved utgangen av 2009 mottatt 373 millioner kroner i renter og avdrag.

Karusellen foran skolen i forbindelse med Matanuska-prosjektet lekes iherdig med og er samtidig en effektiv brønnpumpe til skolens vann- og kloakksystem.

Veiledningskontoret

Veiledningskontoret for næringsvirksomhet i utviklingsland gir norske bedrifter enklere tilgang til informasjon og veiledning om økonomisk støtte, samt finansiering av næringsvirksomhet i fattige land. Kontoret hører administrativt til Norfund og er fysisk lokalisert hos Norad. Kontoret hadde 290 henvendelser i 2009 mot 283 i 2008. Norfund og Norad gjennomførte i 2009 en evaluering av Veiledningskontoret for næringsvirksomhet i utviklingsland og besluttet å videreføre driften.

Anbudsgarantiordningen

Ordningen administreres av GIEK på vegne av Norfund og skal stimulere norske bedrifter til å engasjere seg i fattige land. De minst utviklede landene og Norges samarbeidsland har høyest prioritet. Det gis dessuten prioritet til deltakelse fra SMBer. I 2008 ble fire søknader behandlet og 0,7 millioner kroner utbetalt i erstatninger. Anbudsgarantiordningen har belastet Norfunds resultat med 0,8 millioner kroner i 2009.

NORFUNDS ORGANER OG OMGIVELSER

NORFUNDS STYRE I 2009

STYRELEDER KRISTIN CLEMET, OSLO

Født i 1957, utdannet siviløkonom. Arbeider som leder i tankesmien Civita. Clemet har lang politisk erfaring og var utdannings- og forskningsminister fra 2001-2005, viseadministrerende direktør i NHO fra 1998 -2001, arbeids- og administrasjonsminister fra 1989-1990 og stortingsrepresentant fra 1989-1993. Clemet har også flere andre styreverv.

STYRETS NESTLEDER KARL-CHRISTIAN AGERUP, OSLO

Født i 1962, utdannet Master of Science in Management. Arbeider som administrerende direktør i Forskningsparken. Grunnlegger og partner i Northzone Ventures. Agerup har lang erfaring innen finanssektoren og har blant annet arbeidet i HUGIN AS, McKinsey & Company og Milipore Corporation. Han har dessuten styreverv fra LNU og Schibsted ASA.

STYREMEDLEM BORGHILD HOLEN, OSLO

Født i 1955, utdannet siviløkonom. Banksjef i DnB NOR der hun leder internasjonal seksjon i divisjonen International Corporates and Institutions. Holen har bakgrunn fra Eksportfinans, som medlem av Nord-Sør/Bistandskommisjonen (1993-1995) og som tidligere styremedlem i GIEK.

STYREMEDLEM MARI SKJÆRSTAD, HAMAR

Født i 1969, utdannet jurist. Skjærstad er advokat og partner i advokatfirmaet Johnsrud, Sanderud & Skjærstad AS og har siden 1995 arbeidet som forretningsadvokat. Hun sitter også i flere andre styrer, blant annet i Mesta, Flytoget, Scana Industrier og Forsvarsbygg.

STYREMEDLEM STEIN TØNNESSON, OSLO

Født i 1953, doktorgrad i historie. Seniorforsker ved PRIO (Institutt for fredsforskning). Tønnesson har lang forskningserfaring, spesielt rettet mot Asia. Han har tidligere vært leder for programstyret "Utviklingsveier i Sør" i Forskningsrådet. Tønnesson har styreerfaring fra blant annet CARE Norge.

VÅRAMEDELEM SVEIN TVEITDAL, FROLAND

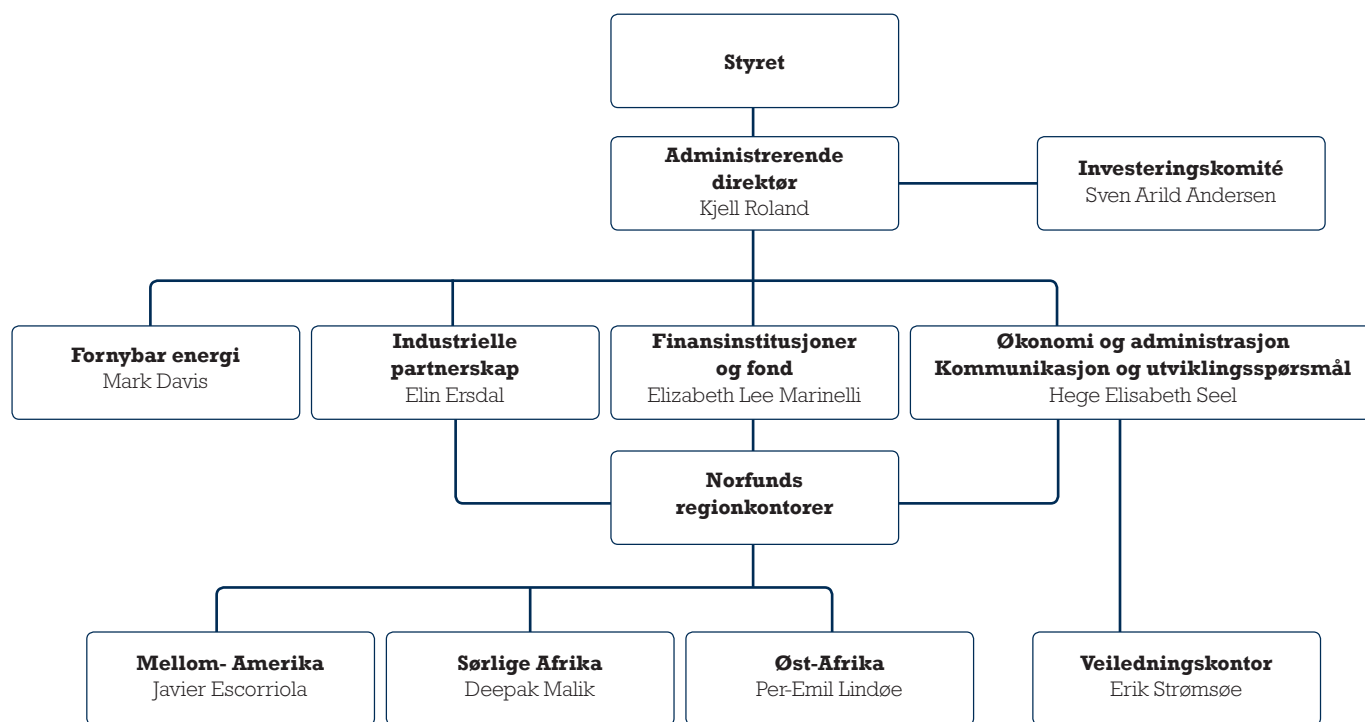
Født i 1947, utdannet sivilingeniør. Direktør i Klima 2020 og miljøambassadør i Arendal kommune. Tveitdal var tidligere direktør i GRID-Arendal og divisjonsdirektør ved UNEPs (FNs miljøprogram) hovedkontor i Nairobi, Kenya. Han er i dag bl.a. styreleder i Stiftelsen Asplan, Sørlandet Europa-kontor, Frameworks AS, Purity AS og medlem av styrene i Universitetet i Agder, Earthprint Ltd og miljøstiftelsen ZERO.

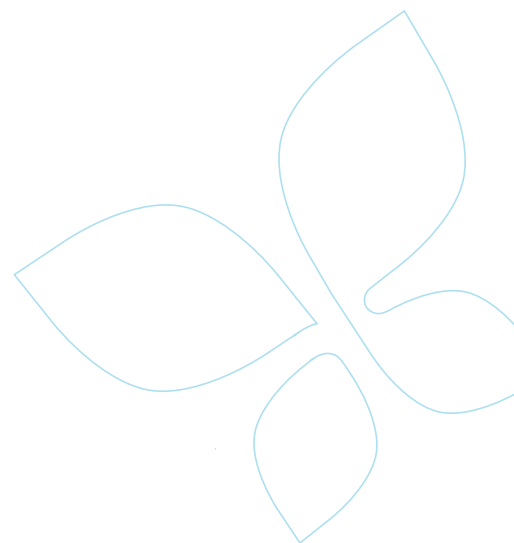
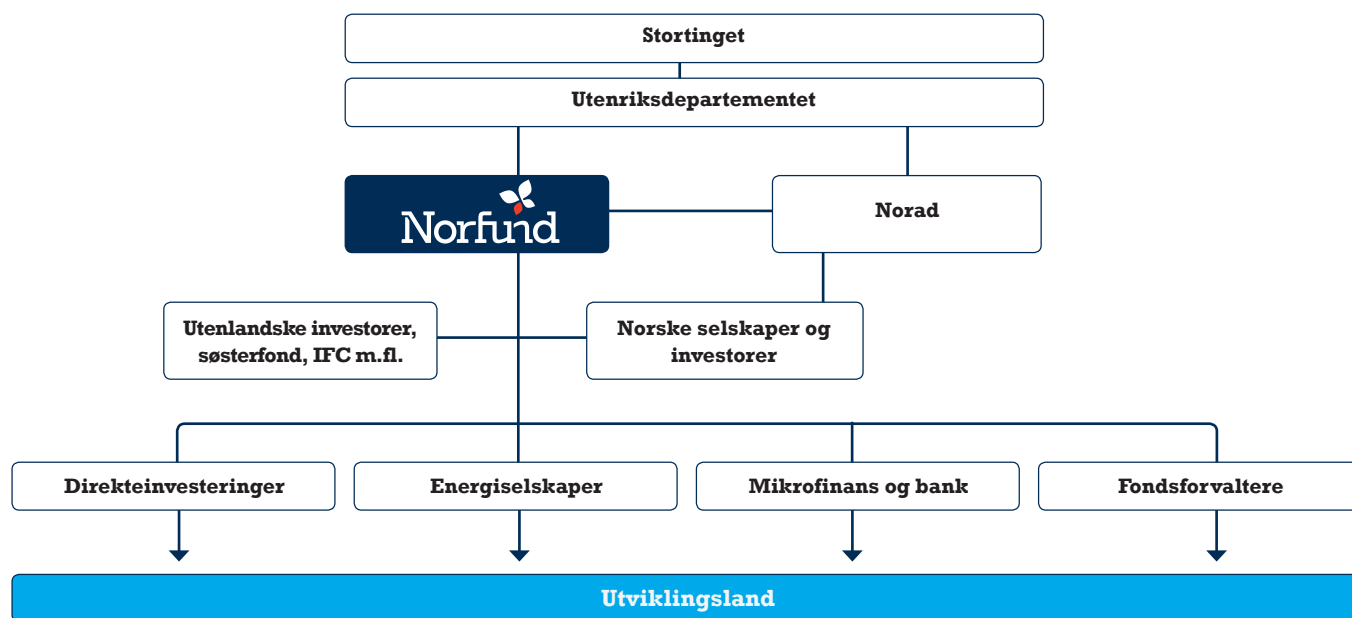
VÅRAMEDELEM ANETT HOLLUM VALSVIK, OSLO

Født i 1966, utdannet siviløkonom. Valsvik er ansatt i Det Norske Veritas og har tidligere arbeidet i Den asiatiske utviklingsbank og i Norad. Samlet har Valsvik mer enn ti års erfaring fra prosjekter innen bistand og internasjonale finansinstitusjoner. Valsvik satt i styret til Norplan fra 2003-2005 og har også vært styremedlem i Scan-Water AS.

NORFUNDS ORGANISASJON

RELASJONSKART

KOMMUNIKASJON

Norfund investerer offentlige midler og tjener som redskap i norsk utviklingspolitikk. Dette tilsier en høy grad av åpenhet om virksomheten. Samtidig skal fondet opptre forretningsmessig overfor sine partnere, medinvestorer og kunder, som krever diskresjon i visse sammenhenger.

Norfund er Norges ledende fagmiljø på investeringer i aktiv eierkapital i utviklingsland. Norfund har et bredt kontaktnett

ut mot investorer og bedrifter i inn- og utland. Norfund er medlem i Den europeiske sammenslutning av utviklingsfinansinstitusjoner (EDFI), hvor både retningslinjer og forretningsmuligheter blir drøftet.

Norfund bidrar i den offentlige debatten om fattigdomsreduksjon og behovet for oppbygging av lønnsomme arbeidsplasser, infrastruktur, teknologi og

kompetanse i utviklingsland. Norfund er åpen om etikk og samfunnsansvar i vår virksomhet, og om utfordringer som vi og andre investorer møter i utviklingslandene.

Fondets nettside inneholder opplysninger om blant annet investeringer, retningslinjer, nyheter og fagstoff: www.norfund.no. Kontakt oss gjerne på post@norfund.no.

NORFUND FORPLIKTER ALLE SELSKAPER
TIL Å FØLGE INTERNASJONALE
RETNINGSLINJER FOR HMS

DEFINISJONER OG FORKORTELSER

Addisjonalitet – Merverdi utover det markedet eller private kommersielle aktører normalt tilfører.

Aktivt eierfond (Private Equity-fond)

– Investorer skyter inn penger i fond som brukes til investeringer i selskaper i svært tidlig fase, vekstfase eller restrukturingsfase. Fondene opererer som langsiktige og svært aktive eiere for å utvikle verdier i selskapene.

ALAF – Aureos Latin America Fund

Avtalefestede investeringer – Norfund har en ekstern forpliktelse på oppgitt beløp (committed capital)

BNP – Bruttonasjonalprodukt: Indikerer størrelsen på et lands økonomi, måles både totalt og per capita (per innbygger).

BNI – Bruttonasjonalinntekt

CDC – Commonwealth Development Corporation: Storbritannias DFI

CDM (Clean Development Mechanism)

– Den grønne utviklingsmekanisme. Et system for internasjonal handel med utslippkvoter.

CER (Certified Emission Reduction)

– Klimakvoter for reduksjon av karbonutslipp.

CITES – Convention on International Trade in Endangered Species: En multilateral internasjonal avtale mellom land for å kontrollere handel med ville dyr og planter.

DAC – Development Assistance Committee: Et koordineringsorgan for bistand innenfor OECD (se forklaring nedenfor).

DFI – Development Finance Institution: En samlebetegnelse på institusjoner som investerer i utviklingsland med det formål å bekjempe fattigdom gjennom bidrag til økonomisk vekst. Norfund er en DFI.

EDFI – European Association of Development Finance Institutions: En europeisk sammenslutning av utviklingsinvestorer der Norfund er medlem

EFP – European Financing Partners

ELF – Emergency Liquidity Facility

FDI – Foreign Direct Investment: Utenlandske direkte investeringer.

FIPA – Fundo de Investimento Privado Angola

GIEK – Garantiinstituttet for eksportkreditt

HMS – Helse, miljø og sikkerhet

IFC – International Finance Corporation. Del av Verdensbank-gruppen og investerer i privat sektor i utviklingsland.

ILO – International Labour Organisation: Verdens arbeidstakerorganisasjon, en del av FN.

IMF – International Monetary Fund: Det internasjonale pengefondet.

IRR – Internal Rate of Return

Katalystisk – Mobilisering av privat kapital og kompetanser som ellers ikke ville vært tilgjengelig i fattige land.

LAAD – Latin American-Agribusiness Development Corporation

MUL – Minst Utviklede Land. Disse er vanligvis definert med BNP per innbygger under 750 dollar.

OECD – Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling. En internasjonal organisasjon av økonomisk utviklede land (industriland).

OFS – Oversjøiske finanssentre, også kjent som lukkede jurisdiksjoner eller "skatteparadiser".

SMBer – Små og mellomstore bedrifter. Etter IFCs definisjon har småbedrifter i utviklingsland inntil 50 ansatte og en omsetning på inntil 18 millioner kroner. Mellomstore bedrifter har mellom 50-300 ansatte og en omsetning på 18-45 millioner kroner.

SN Power – Statkraft Norfund Power Invest

Venturefond – Underkategori av aktive eierfond. Investeringer i teknologiselskaper i en tidlig fase, som står foran vekst og ekspansjon, typisk foran internasjonalisering.

Norfunfs hovedkontor, Oslo, Norge

Postadresse:
Postboks 1280
NO-0111 Vikta,
Besøksadresse:
Støperigata 2
Oslo, Norge
Telefon: +47 22 01 93 93
Faks: +47 22 01 93 94
E-post: post@norfund.no

**Norfunfs kontor i Mellom-Amerika,
San José, Costa Rica**

Postadresse:
Apdo postal 721-1000,
San José, Costa Rica
Besøksadresse:
200 metros al Sur de la esquina,
Sureste de Multiplaza,
Edificio Terraforte, Piso 4,
San Jose, Costa Rica
Telefon: +506 2201 9292
Faks: +506 2201 5028

**Norfunfs kontor i Det sørlige Afrika,
Johannesburg, Sør-Afrika**

Postadresse:
Postnet Suite 411, Private Bag X153,
Bryanston 2021, Johannesburg,
South Africa
Besøksadresse:
1016 Oakhill, Fourways Golf Park,
Roos Street, Fourways 2055,
Johannesburg, South Africa
Telefon: +27 11 467 4070
Faks: +27 11 467 4079

**Norfunfs kontor i Øst-Afrika,
Nairobi, Kenya**

Postadresse:
P.o. Box 16908-00100
Nairobi, Kenya
Besøksadresse:
ACS Plaza, 2nd Floor
Lenana Road
Nairobi, Kenya
Telefon: +254 (724) 256 947